

Μακεδονικά

Τόμ. 32, Αρ. 1 (2000)

Η ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία της
Γεωργικής Σχολής Εικοσιφοίνισσας Παγγαίου
(1909-1912)

Ιωάννης Θ. Μπάκας

doi: [10.12681/makedonika.177](https://doi.org/10.12681/makedonika.177)

Copyright © 2014, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μπάκας Ι. Θ. (2000). Η ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία της Γεωργικής Σχολής Εικοσιφοίνισσας Παγγαίου (1909-1912). *Μακεδονικά*, 32(1), 365-391. <https://doi.org/10.12681/makedonika.177>

Η ΙΔΡΥΣΗ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΙΚΟΣΙΦΟΙΝΙΣΣΑΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ (1909-1912)

Η συνταγματική μεταρρύθμιση του 1908 στην Οθωμανική αυτοκρατορία, τουλάχιστον για τον πρώτο χρόνο, δημιούργησε νέες συνθήκες, όταν πνεύμα αισιοδοξίας και δημιουργίας άρχισε να πνέει για τον υπόδουλο Ελληνισμό. Φυσικό ήταν η εθνική εργασία για την τελική επικράτηση του Ελληνισμού στη Μακεδονία να προσανατολιστεί σε νέες κατευθύνσεις. Η Ελληνική Άμυνα για την υποστήριξη του ομογενούς στοιχείου και την ανάπτυξη του έθετε σε χρήση εκτός από την ένοπλη δράση, που μετά το σύνταγμα και τον αφοπλισμό είχε εξάλλου υποχωρήσει, και την ενίσχυση του σχολείου και της εκκλησίας και οποιοδήποτε άλλο ειρηνικό μέσο. Οι νέες συνθήκες έδωσαν την ευκαιρία για την επικράτηση του Ελληνισμού και μέσω της οικονομικής προόδου του ελληνικού στοιχείου.

Η εκπαιδευτική και πνευματική υπεροχή του Ελληνισμού, στην οποία προσανατολίστηκε η ελληνική πολιτική για τη διεκδικούμενη χώρα, τελικά απέδειξαν ότι δεν ήταν τα πρακτικότερα και ασφαλέστερα μέσα για την κατάκτησή της, χωρίς την παράλληλη εμπορική, βιομηχανική, γεωργική και εν τέλει οικονομική ανάπτυξη που θα προηγούνταν της διά στρατιωτικών μέσων κατάκτησης. Εξάλλου, προς την ίδια κατεύθυνση άρχισαν να προσανατολιζόνται και οι Βούλγαροι για τους εκτός των συνόρων τους ομοεθνείς τους, με την αποστολή στη Γαλλία ειδικών για την τέλεια εκμάθηση της πτηνοτροφίας και της ορνιθοτροφίας¹. Είχε βέβαια προηγηθεί και η ίδρυση οθωμανικών γεωργικών σχολών, όπως αυτή της Θεσσαλονίκης, που εγκαινιάστηκε το Νοέμβριο του 1888² καθώς και άλλων σε διάφορες πόλεις της Οθωμανικής αυτοκρατορίας κυρίως μετά την επανάσταση των Νεοτούρκων.

Σ' αυτές τις σκέψεις άρχισε να προσανατολίζεται η ελληνική διπλωματία μετά το 1908. Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του Υπουργείου Εξωτερικών για την προώθηση και ανάπτυξη της γεωργίας φαίνεται με την έκδοση ειδικού *Δελτίου* με μελέτες και εκθέσεις επί πλουτοπαραγωγικών και γεωργικών θεμάτων³. Τα καλλιεργητικά μέσα που χρησιμοποιούσαν διατηρούνταν σε αρχέ-

1. Μελομένη Αδερνιού, *Μακεδονικά άπομνημονεύματα από τὸ 1898-1912*, Ἀθήνα 1914, σ. 180.

2. Ἐφημ. «Νεολόγος» Κωνσταντινουπόλεως, Παρασκευή 18.11.1888, σ. 3.

3. *Δελτίον τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Β. Ὑπουργείου*, μέρος Β', Μελέται καὶ Ἐκθέσεις ἐπὶ πλουτοπαραγωγικῶν, γεωργικῶν, ἐμπορικῶν, βιομηχανικῶν, ναυτιλιακῶν, στατιστικῶν κλπ. θεμάτων (Γενική διεύθυνσις συμβατικῶν καὶ προξενικῶν ὑποθέσεων), Ἀθήνα 1911.

γονη κατάσταση, η καταπίεση των γεωργών από τα όργανα της οθωμανικής εξουσίας, η φορολογία της δεκάτης, η έλλειψη κτηματικής ασφάλειας (η οποία κατά τα τελευταία χρόνια έπαιρνε τρομακτικές διαστάσεις με την εγκατάσταση μουσουλμάνων μεταναστών από τη Βουλγαρία και τη Βοσνία και τη συνοίκησή τους με το χριστιανικό στοιχείο, οι οποίοι κατελάμβαναν μάλιστα αυθαίρετα τη γη και τις βοσχές), καθώς και η έλλειψη επαρκούς συγκοινωνίας συντελούσαν ώστε ο αγροτικός πληθυσμός να μην ευημερεί και η γεωργία να μην αναπτύσσεται σε μια καθόλα εύφορη περιοχή.

Ο Έλληνας πρόξενος των Σερρών Αντώνιος Σακτούρης αποφάσισε να δραστηριοποιηθεί προσανατολίζοντας και τις νέες απαιτήσεις αποφάσισε να δραστηριοποιηθεί προσανατολίζοντας και τους στόχους του προξενείου στα νέα δεδομένα. Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες προγραμματίστηκε, στα τέλη του 1908, η ίδρυση στο χώρο της προξενικής περιφέρειας Σερρών δύο τεχνικών σχολών γεωργικής κατεύθυνσης, μιας πλήρους γεωργικής σχολής στην Κορμιστά (Κρομμύστα) του Παγγαίου όρους και ενός αγροκηπίου στη Βαΐρακλή Τζουμαγιά (Νέα Ηράκλεια). Η πρώτη, ως ανώτερη γεωργική σχολή όχι μόνο για την περιφέρεια Σερρών αλλά και για ολόκληρη τη Μακεδονία, ενώ το δεύτερο για την κάλυψη ειδικών και μερικών αναγκών της πεδιάδας των Σερρών⁴.

Η Γεωργική Σχολή Κρομμύστης εγκαταστάθηκε σε κτήμα-μετόχι της Μονής Εικοσιφοίνισσας Παγγαίου, έκτασης 1.500 περίπου στρεμμάτων, ευφορότατης γης κατάλληλης για την καλλιέργεια σιτηρών, κηπουρών, βιομηχανικών φυτών και οσπρίων⁵, αντί ελαχίστου ετησίου ενοικίου εξήντα οθωμανικών λιρών. Το μετόχι προσέφερε με μεγάλη προθυμία η μονή της Εικοσιφοίνισσας ύστερα από προτροπή του μητροπολίτη Δράμας και Ζιχνών Χρυσόστομο Καλαφάτη⁶, μετέπειτα Σμύρνης. Ο μητροπολίτης σε επιστολή του, που προτασσόταν του Προγράμματος και Κανονισμού της Σχολής, απευθυνόμενος προς τους ορθοδόξους όχι μόνον της επαρχίας του αλλά και ολόκληρης της Μακεδονίας, εξηγούσε για τα οφέλη που θα προέκυπταν από τη λειτουργία της⁷. Η φοίτηση αρχικά προβλέφθηκε διετής, με προοπτική να γίνει τριετής ή τεταρτοετής εφόσον αυξάνονταν τα έσοδα της σχολής.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η μονή της Εικοσιφοίνισσας μόλις τα προηγούμενα από την ίδρυση της Σχολής χρόνια είχε μπορέσει ν' ανακουφιστεί από δυσβάσταχτα χρέη που την είχαν μάλιστα απειλήσει με πτώχευση στις αρχές

4. Αρχείο Υπουργείου Εξωτερικών, Προξενείο Σερρών προς Υπ. Εξωτερικών, 56/25.1.1909 (στο εξής: Α.Υ.Ε.).

5. «Γεωργική Σχολή Παγγαίου», *Εκκλ. Ἀλήθεια Κωνσταντινουπόλεως* 33 (1909) 204.

6. Ἐντ. Σακτούρης, *Ἀναμνήσεις ἐκ τοῦ διπλωματικοῦ μου σταδίου*, Κάιρο 1951, σ. 67.

7. Χρυσόστομος μητροπολίτης Δράμας, «Εἰσαγωγή εἰς τὸ Πρόγραμμα καὶ Κανονισμὸν τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Δράμας Γεωργικῆς Σχολῆς Εἰκοσιφοίνισσης (ἐπιστολὴ πρὸς τὰ πνευματικὰ τέχνα τῆς ἐπαρχίας Δράμας)», *Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος Ἀλεξανδρείας* 4 (1909) 83-85.

του αιώνα εξαιτίας της κακής διαχείρισης δύο ηγουμένων της Μονής. Το χρέος είχε ανέλθει στις 3.000 οθωμανικές λίρες και το μετόχι της Κορμίστας απειλήθηκε με υποθήρευση, όταν το μοναστήρι αναγκάστηκε να καταφύγει σε δανεισμό για την αντιμετώπιση του χρέους⁸. Η προσφορά αυτή της Εικοσιφοίνισσας, σε δύσκολη μάλιστα περίοδο γι' αυτήν, δείχνει το συνεχές ενδιαφέρον της για την παιδεία του ελληνισμού της περιοχής. Ωστόσο η άποψη ότι η Γεωργική Σχολή ιδρύθηκε από τους μοναχούς της Εικοσιφοίνισσας καθώς επίσης και ότι λειτουργούσε επί δεκαετίες δεν μπορεί να τεκμηριωθεί⁹.

Εντός του κτήματος υπήρχαν ευρύχωρα και μεγαλόπρεπα¹⁰ κτίρια που ικανοποιούσαν όλες τις ανάγκες της Σχολής σε εγκαταστάσεις και τα οποία ανακαινίστηκαν. Το μοναστήρι διέθετε στην υπό ίδρυση Σχολή και τα απαιτούμενα ζώα, άλογα, αγελάδες, αιγοπρόβατα, για την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών και για την πρακτική εξάσκηση των σπουδαστών. Το κτήμα επίσης διέθετε τεχνητά και φυσικά λιβάδια και κήπους, ώστε να παρέχεται κάθε ευκολία στην εξάσκηση των μαθητών στη μελισσοκομία, ορνιθοτροφία, κτηνοτροφία και τα παραπλήσια¹¹. Γύρω από το μοναστήρι υπήρχαν οι απαραίτητες δασικές εκτάσεις για την εξάσκηση των σπουδαστών στη δασοκομία, καθώς επίσης ποταμός και λίμνη με νησίδα, σε κοντινή απόσταση, για την διδασκαλία της ιχθυοτροφίας¹².

Με την ίδρυση της Γεωργικής σχολής και αντιλαμβανόμενος τα προβλήματα που θα προέκυπταν από το κόστος λειτουργίας της ο μητροπολίτης Χρυσόστομος απευθύνθηκε με επιστολές του στις μεγάλες μονές του Αγίου Όρους ζητώντας τη συνδρομή και τη στήριξή τους για τη λειτουργία της Σχολής. Έτσι στις 30 Ιανουαρίου του 1909 στέλνει επιστολές στις μονές Μεγίστης Λαύρας, Βατοπεδίου, Ιβήρων, Διονυσίου, Αγίου Παύλου, Κουτλουμουσίου, Ξηροποτάμου, Σίμωνος Πέτρας και Καρακάλου ζητώντας την ετήσια συνδρομή είκοσι πέντε οθωμανικών λιρών από την κάθε μονή για μια τριετία, ως επίδομα, με αντάλλαγμα το δικαίωμα κάθε μονής που συνδράμει μ' αυτό το ποσό να στέλνει από έναν μαθητή, όχι κάτω των δεκαπέντε ετών, στη Σχολή με δωρεάν φροντίση, ώστε και το Άγιον Όρος να ευεργετηθεί από τους αποφοίτους της Σχολής. Το ετήσιο ποσό των είκοσι πέντε λιρών μετά το πέρας της τριετίας εφόσον η Σχολή θα μπορούσε να σταθεί οικονομικά, θα περιοριζόταν σε δέκα λίρες ετησίως, κυρίως για τα δίδακτρα των απόρων μαθητών των

8. Γ. Πατάζογλου, «Η πτώχευση της Εικοσιφοίνισσας μέσα από άγνωστα έγγραφα του Ιστορικού Αρχείου του Υπ. Εξωτερικών», *Παρνασσός* 1 (1988) 323-339.

9. Διονύσιος Κυράτσος μητροπολίτης Δράμας, *Ίστορία της Ίερας Μητροπόλεως Δράμας*, Δράμα 1995, σ. 137.

10. Σακτούρης, *ό.π.*

11. *Ἐκκλ. Ἀθήνα*, *ό.π.*, σ. 204.

12. *Ἐκκλ. Φάρος*, *ό.π.*, σ. 84.

βουλγαροφόνων κοινοτήτων. Το δικαίωμα στις μονές να στέλνουν δωρεάν μαθητές για να φοιτούν στη Σχολή παραχωρήθηκε κατ' εξαίρεση μόνον σ' αυτές και όχι σε άλλους συνδρομητές. Στις επιστολές του προς τα μοναστήρια του Αγίου Όρους ο μητροπολίτης Χρυσόστομος ζητά από τις μονές, ακόμη κι αν δεν στείλουν μαθητή, να μην διαθέσουν για τη Σχολή συνδρομή κάτω των είκοσι λιρών. Τα μοναστήρια θα μπορούσαν να στείλουν τις προσφορές τους επ' ονόματι του ταμιά της Εφορείας της Σχολής, απαρτιζομένης από τους Δραμινούς Νικόλαο Παρμενίδου ταμιά, Νικόλαο Αγοραστού και Σταύρου Πεντζίκη¹³.

Από τις πρώτες μονές που έσπευσαν να ανταποκριθούν στο κάλεσμα του μητροπολίτη Δράμας ήταν η μονή Ξηροποτάμου η οποία, όπως αποδεικνύεται από το νεώτερο αρχείο της¹⁴, παραχώρησε για τις ανάγκες της σχολής το μετόχι που διατηρούσε στην Κρομμύστα. Συγκεκριμένα ο μητροπολίτης Δράμας Χρυσόστομος με επιστολή του στις 30 Ιουνίου 1909 ευχαριστούσε τη μονή Ξηροποτάμου για την ευεργεσία της αυτή, να προσφέρει δηλαδή το μετόχι της χάριν της παιδείας και της ανάπτυξης του διωκόμενου ελληνισμού της Μακεδονίας και κυρίως των απόρων παιδιών από τα σλαβόφωνα προπάντων χωριά¹⁵.

Αλλά εκτός από τις μονές του Αγίου Όρους που συνέδραμαν αποφασιστικά στην ίδρυση της Γεωργικής Σχολής, αυτή δέχτηκε εισφορές και ετήσιες συνδρομές από ολόκληρη την περιφέρεια Σερρών, γεγονός που αποδεικνύει και τη σπουδαιότητα που αποδιδόταν στη λειτουργία της Σχολής. Σύμφωνα με τον Απολογισμό του Ταμείου Εισφορών του Ελληνικού Προξενείου Σερρών από 1ης Ιανουαρίου 1909 έως 31ης Οκτωβρίου 1910¹⁶, υπέρ της Σχολής προσέφεραν: η Μονή του Τιμίου Προδρόμου Σερρών και το χωριό Σουμπάσκιου (Νέο Σούλι) από τριάντα οθωμανικές λίρες στις 28.3.1909, η Δράμα είκοσι επτά οθωμανικές λίρες στις 30.3.1909, ενώ το χωριό Κούτσος (Ευκαρπία) ετήσια συνδρομή πέντε οθωμανικών λιρών διά του Κωνσταντίνου Αθανασίου Αναγνώστου στις 17.4.1909.

Πρώτος διευθυντής στη σχολή διορίστηκε ο Μοναστηριώτης Ιωάννης

13. Ευ. Βασιλείου, *Ο Θθωμάρινας- Άγιος Μητροπολίτης Δράμας- Σμύνης Χρυσόστομος*, Δράμα 1995, σσ. 159, 160.

Σε άλλη του επιστολή προς τη μονή του Αγίου Παύλου με ημερομηνία 16 Ιουνίου 1909 και με ίδιο σχετικά περιεχόμενο, ο μητροπολίτης Χρυσόστομος ζητά οι συνδρομές των μονών να αποστέλλονται στον έμπορο της Δράμας Πέτρο Κωνσταντίνου (ό.π., σ. 168).

14. Άθ. Καραθανάσης, «Η Μονή Ξηροποτάμου, ή Θεσσαλονίκη, ή Μακεδονία, μία πρώτη προσέγγιση», *Πρακτικά διεθνούς συμποσίου Ε.Μ.Σ.: Τό Άγιον Όρος, χθές, σήμερα, αύριο*, Θεσσαλονίκη 1996, σ. 129.

15. *Ο.π.*, σ. 130.

16. Α. Υ.Ε., Προξ. Σερρών, Απολογισμός Ταμείου Εισφορών 1.1.1909-31.10.1910, Σέρρες 11.11.1910.

Χρηστάκης, γνώστης της τουρκικής και της βουλγαρικής γλώσσας¹⁷, διπλωματούχος γεωπόνος της γεωργικής σχολής του Jamblioux του Βελγίου¹⁸, με μηνιαίο μισθό δέκα οθωμανικών λιρών¹⁹. Ακόμη, καθηγητής της Σχολής τοποθετήθηκε και ο γεωπόνος Α. Γαζής²⁰, απόφοιτος της σχολής του Portici της Ιταλίας με μηνιαίο μισθό πέντε οθωμανικών λιρών, ο οποίος όμως αποχώρησε τον Ιούλιο του 1910²¹. Ως διδάσκαλοι ορίστηκαν επίσης ο δάσκαλος της Κορμίστας και δύο εγγράμματοι μοναχοί της Εικοσιφοίνισσας —ανάμεσά τους ο ιεροδιάκονος Νεόφυτος²², απόφοιτος της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, ως διδάσκαλος των ιερών γραμμάτων— με την προοπτική της περαιτέρω συμπλήρωσης του διδακτικού προσωπικού αργότερα.

Το πρόγραμμα της Σχολής εκδόθηκε στο Πατριαρχικό τυπογραφείο το 1909 με τον τίτλο *Πρόγραμμα και Κανονισμός της Γεωργικής Σχολής Εικοσιφοίνισσας Παγγαίου της Ήρας Μητροπόλεως Δράμας*²³. Σύμφωνα μ' αυτόν η *Γεωργική Σχολή σκοπεύει, όπως καταστήσει ικανούς τους μέλλοντας κτηματίες, ένοικιαστές ή έπιστάτας κτημάτων διά θεωρητικής και πρακτικής διδασκαλίας, όχι μόνον να εκμεταλεύονται τὰ κτήματα, αλλά και να παρακολουθώσι και λαμβάνωσι μέρος εις τὰς έν τή Γεωργία γινομένας προόδους*²⁴.

Η σχολή για το πρώτο τουλάχιστον έτος θα δεχόταν σαράντα ως πενήντα οικότροφους, σπουδαστές επί πληρωμή από χωριά ολόκληρης της περιφέρειας και κάποιο αριθμό εξωτερικών μαθητών και ακροατών, κυρίως από χωρικούς των γειτονικών χωριών. Σύμφωνα με τον Κανονισμό της Σχολής έπρεπε οι σπουδαστές που θα γίνονταν δεκτοί σ' αυτήν να είχαν τελειώσει τουλάχιστον την έβδομη τάξη Αστικής σχολής²⁵, ώστε να μπορούν στη συνέχεια να παρακολουθούν ικανοποιητικά τα δύο χρόνια φοίτησης που προβλεπόταν²⁶. Το πρόγραμμα της Σχολής οργανώθηκε ώστε μέσα σε τέσσερα συνεχή εξάμηνα οι σπουδαστές ν' αποκτούν όλες εκείνες τις θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις που θα τους ήταν απαραίτητες για να καταστούν αργότερα, ως γεωργοί εγκατεστημένοι στις πατρίδες τους, γνώστες της γαλακτοκομίας, της σηροτροφίας, της μελισσοκομίας, της δενδροκομίας και κυρίως της επι-

17. Έκκλ. Άλήθεια, ό.π., σ. 204.

18. Έκκλ. Φάρος, ό.π., σ. 84.

19. Α.Υ.Ε., Προξ. Σεργών, Απολογισμός, ό.π.

20. Έκκλ. Άλήθεια, ό.π., σ. 204.

21. Α.Υ.Ε., Προξ. Σεργών, Απολογισμός, ό.π.

22. Καραθανάσης, ό.π., σ. 129.

23. Έκκλ. Άλήθεια, ό.π., σ. 204.

24. Δράμας Χρυσοστόμου, *Πρόγραμμα και Κανονισμός της Γεωργικής Σχολής Εικοσιφοίνισσας Παγγαίου*, Έν Κωνσταντινουπόλει 1909, σ. 9 (στο εξής: *Πρόγραμμα και Κανονισμός*).

25. Δράμας Χρυσοστόμου, «Έσωτερικός κανονισμός της Γεωργικής Σχολής Εικοσιφοίνισσας», *Πρόγραμμα και Κανονισμός*, σ. 19.

26. Α.Υ.Ε., ό.π.

στημονικής καλλιέργειας του φημισμένου και περιζήτητου στο εμπόριο καπνού της περιφέρειας Ζίχνης, οικονομικά ισχυροί όχι μόνο για το προσωπικό τους όφελος αλλά και προς όφελος της πατρίδας τους. Επίσης, στόχος της Σχολής ήταν να διδάσκουν οι απόφοιτοι της στους εγχώριους πληθυσμούς τις νέες καλλιέργειες και τις νέες μεθόδους και τεχνικές²⁷. Οι απόφοιτοι της Σχολής θα μπορούσαν να προσφέρουν και ως διδάσκαλοι και ιερείς²⁸.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών, που υπογράφουν οι δύο γεωπόνοι καθηγητές Χρηστάκης και Γαζής, οι σπουδαστές θα παρακολουθούσαν τα εξής μαθήματα²⁹:

<i>α' εξάμηνο</i>	<i>β' εξάμηνο</i>
1. Γενική Γεωργία (Ι. Χρηστάκης)
Πρακτική άσκηση	1. Γενική Γεωργία (Αλ. Γαζής)
2. Βοτανική (Αλ. Γαζής)	2. Βοτανική (Αλ. Γαζής)
3. Ζωολογία (Ι. Χρηστάκης)	3. Εντομολογία (Αλ. Γαζής)
4. Ανόργανη χημεία (Αλ. Γαζής)	4. Μελισσοκομία (Ι. Χρηστάκης)
	5. Κηπουρική (Αλ. Γαζής)
<i>γ' εξάμηνο</i>	<i>δ' εξάμηνο</i>
1. Ειδική Γεωργία (Αλ. Γαζής)
Πρακτική άσκηση (Ι. Χρηστάκης)	1. Ειδική Γεωργία (Ι. Χρηστάκης)
2. Ζωοτεχνία (Ι. Χρηστάκης)	2. Γεωργική χημεία (Αλ. Γαζής)
3. Δενδροκομία (Αλ. Γαζής)
Στοιχεία δασονομίας	3. Γαλακτοκομία, τυροκομία,
βουτηροκομία (Αλ. Γαζής)
4. Ελαιουργία- ελαιοκομία (Αλ.
Γαζής)	4. Σηροτροφία (Αλ. Γαζής)
5. Αμπελουργία (Αλ. Γαζής)	5. Γεωργική λογιστική (Ι. Χρη-
στάκης)
6. Γεωργ. οικονομία (Ι. Χρηστάκης)	6. Παθολογία των φυτών (Ι. Χρη-
στάκης)
7. Αναλυτική χημεία (Αλ. Γαζής)	7. Ζωοτεχνία (Ι. Χρηστάκης)

Αρχικά ορίστηκε οι σπουδαστές που θα προέρχονταν απ' όλες ανεξαιρέτως τις Μακεδονικές επαρχίες να καταβάλλουν ως δίδακτρα και τροφεία οκτώ τουρακικές λίρες ετησίως και άλλες δύο για εργαλεία, ενώ για τους σπουδαστές των άλλων επαρχιών ορίστηκε να καταβάλλουν δώδεκα λίρες πλην των δύο λιρών για τα εργαλεία τα οποία αποφοιτώντας θα μπορούσαν να πάρουν μαζί τους³⁰. Ιδιαίτερη μέριμνα δόθηκε για τους δυστυχούντες ή ορφανούς μαθητές από τα βουλγαρόφωνα χωριά, παιδιά αγωνιστών, ώστε αυτά να σπουδάζουν δωρεάν³¹.

27. Έκκλ. Φάρος, ό.π., σ. 84.

28. Βασιλείου, ό.π., σ. 157, 164.

29. Δράμας Χρυσοστόμου, Πρόγραμμα και Κανονισμός, σσ. 9-18.

30. Βασιλείου, ό.π.

31. Ό.π., σ. 155.

Η επιλογή της Κορμίστας για την εγκατάσταση της Σχολής, εκτός του εύφορου εδάφους και της έκτασης του μετοχίου, κατάλληλων για την πειραματική καλλιέργεια κάθε προϊόντος, παρουσίαζε και το μέγιστο πλεονέκτημα ότι αυτή βρισκόταν σε καθαρά ελληνική, αδιαφιλονίκητη και ελληνόφωνη ζώνη του Παγγαίου. Το γεγονός αυτό εξασφάλιζε τη λειτουργία της Σχολής από βουλευτικές επιδομές, κινήματα ή επαναστάσεις. Η ελληνική εξωτερική πολιτική και ο εκπρόσωπός της, το ελληνικό Προξενείο Σερρών, στήριξαν σημαντικές ελπίδες στη συμβολή της Σχολής και στην υλική και ηθική πρόοδο που αυτή θα προσέφερε στους ομογενείς πληθυσμούς που βρίσκονταν, όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται στα έγγραφα του Προξενείου *έν πρωτογενεί και ήσοδείω καταστάσει*.

Για τη λειτουργία της Σχολής βασικό ήταν η εξασφάλιση των εξόδων για την επισκευή των κτηρίων, των εγκαταστάσεων, για την αγορά γεωργικών εργαλείων, μηχανών, ζώων και για τη μισθοδοσία του προσωπικού, για μια τριετία, από τις εισφορές των χωριών του Παγγαίου, ύστερα από ενημέρωση και προτροπή του προξένου Σερρών Σακτούρη. Το Μάιο του 1910 έφτασαν στη Σχολή κυψέλες που παραγγέλθηκαν στον Πειραιά τον Ιούλιο του ίδιου έτους η Σχολή στελεχώθηκε και με κηπουρό³².

Οι προοπτικές για τη συντήρηση και τη συνέχιση της λειτουργίας της Σχολής άρχισαν με ευοίωνες προοπτικές και με στόχο, μετά την παρέλευση τριών χρόνων, να καταστεί όχι μόνο αυτοσυντήρητη, αλλά και να συμβάλει στην ενίσχυση των διαφόρων συσσιτίων της περιφέρειας με την εκμετάλλευση των παραγομένων, τα τρία αυτά χρόνια, προϊόντων.

Ημερομηνία έναρξης της λειτουργίας της Σχολής ορίστηκε η 1η Μαρτίου 1909. Παρά όμως τις ευοίωνες προοπτικές για τη λειτουργία της και τις ευχές που εκφράστηκαν από παντού για την ευδοκίμησή της, η Σχολή φάνηκε ότι από την ίδρυσή της θα αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα λειτουργίας.

Σχεδόν ενάμισι χρόνο από την έναρξη της λειτουργίας της Σχολής, την 1η Οκτωβρίου του 1910, ο Μητροπολίτης Δράμας Αγαθάγγελος, σε επείγουσα επιστολή του προς τη Μητρόπολη Σερρών αναφέρεται στην εξοικονόμηση κονδυλίων για τη λειτουργία της Σχολής δια της περικοπής επιδομάτων συντήρησης σχολείων ορισμένων χωριών που χαρακτηρίζονταν αυτάρχη με σκοπό να καταστεί δυνατή η ανασύσταση της *άπαραιτήτου και κοινωφελεστάτης*, όπως αναφέρεται, Γεωργικής Σχολής Παγγαίου³³.

Από την επιστολή αυτή του μητροπολίτη Δράμας διαφαίνεται ότι το σοβαρότερο πρόβλημα που απειλούσε τη λειτουργία της Σχολής ήταν το οικονομικό, παρά τις αρχικές διαβεβαιώσεις για τριετή εξασφάλιση της λειτουργίας

32. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών, Απολογισμός, ό.π.

33. Α.Υ.Ε., Υπ. Εξωτερ. προς Προξ. Σερρών, 18017/2.6.1911.

της. Ως τότε η Σχολή είχε προβεί αρκετές φορές σε σύναψη δανείων και αναζήτησε χρηματική βοήθεια. Αυτά βεβαίως αποδεικνύουν την κακή διαχείριση των οικονομικών της. Στις 22 Μαΐου του 1910 είχαν δοθεί από το Υπουργείο των Εξωτερικών στο μητροπολίτη Δράμας Χρυσόστομο για τη λειτουργία της Σχολής 144 οθωμανικές λίρες· στις 10 Ιουνίου του ίδιου έτους η Σχολή δέχτηκε συμπλήρωμα για κάλυψη των εξόδων της ύψους 56 λιρών, ενώ στις 30 Ιουνίου, στις 11 Ιουλίου και στις 13 Αυγούστου του 1910 δόθηκαν δάνεια των δεκαπέντε, των 7.20 και των πέντε οθωμανικών λιρών αντίστοιχα³⁴.

Σε επείγον έγγραφό του προς το Ελληνικό Προξενείο Σερρών³⁵ σχετικά με την Γεωργική Σχολή Κορμιστής, στην οποία αποδίδεται από την Ελληνική Κυβέρνηση, όπως αναφέρεται, μεγάλη εθνική σημασία, το Υπουργείο Εξωτερικών ανακοινώνει ότι εγκρίνει ετησίως κονδύλιο 150 οθωμανικών λιρών για την εξασφάλιση της λειτουργίας της, αναγραφόμενο στον ετήσιο εκπαιδευτικό προϋπολογισμό του Προξενείου, σύμφωνα με τις προτάσεις του Μητροπολίτη Δράμας. Διευκρινίζεται, *πρός αποσοβήσιν ένδεχομένων απογοητεύσεων*, ότι πρέπει να εξασφαλιστεί ο έλεγχος της λειτουργίας και της οικονομικής διαχείρισεως της Σχολής. Μάλιστα αναφέρεται ότι ο πρώην διευθυντής της Σχολής Χρηστάκης είναι διατεθειμένος κατά παράκληση του Υπουργείου να υποδείξει τα κατάλληλα πρόσωπα για το σκοπό αυτό, αλλά και να επισκέπτεται κατά χρονικά διαστήματα τη Σχολή και να δίνει οδηγίες για την ομαλή λειτουργία της.

Το πρόβλημα της διεύθυνσης και οικονομικής διαχείρισης της Σχολής φαίνεται ότι ήταν το κατεξοχήν πρόβλημα που αντιμετώπιζε και στο οποίο, όπως αποδεικνύεται μέσα από έγγραφα του Προξένου Σερρών, δεν ήταν αμέτοχος και ο Μητροπολίτης Δράμας Αγαθάγγελος, στον οποίο ο Έλληνας πρόξενος των Σερρών Ευγένιος Άννινος Καβαλλιεράτος καταλογίζει ευθύνες για τη δυσλειτουργία της³⁶. Συγκεκριμένα, ο Πρόξενος κατηγορεί το Μητροπολίτη Δράμας για το ενδιαφέρον του να εγκαταστήσει ως διευθυντή της Σχολής τον ανειμύχο του Χρυσίδη, γεωπόνο, με τον όρο μάλιστα αυτός να διαχειρίζεται ανεξέλεγκτα τη Σχολή, χωρίς δηλαδή έλεγχο διαχειριστικής επιτροπής. Ο Έλληνας Πρόξενος Σερρών πίστευε ότι αν η διεύθυνση και η διαχείριση αφεθούν σε ένα και μόνο πρόσωπο, τότε τα προβλήματα θα γίνονταν μεγαλύτερα, όπως συνέβη στην περίπτωση του Οικοτροφείου Αλιστράτης, που βρισκόταν υπό την απόλυτη διεύθυνση του μητροπολίτη Δράμας. Ο Χρ. Χρυσίδης διαδέχτηκε στη Σχολή τον γεωπόνο Γαζή στις 15 Ιουλίου του 1910 με μηνιαίο μισθό πέντε οθωμανικών λιρών³⁷.

34. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών, Απολογισμός, ό.π.

35. Α.Υ.Ε., Υπ. Εξωτερικών προς Προξενείο Σερρών, 18017/2.6.1911.

36. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών προς Υπ. Εξωτερικών, 269/24.6.1911/20339/2.8.1911.

37. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών, Απολογισμός, ό.π.

Προς αποφυγή δυσάρεστων συνεπειών, για να εξασφαλιστούν χρήματα και να καλυφθούν τα χρέη της Σχολής, προτάθηκε από τον κεφαλαίουχο της Καβάλας Γεώργιο Πρωτοπατά ν' αναλάβει τη λειτουργία της, ύστερα από αίτηση του Προξενείου Σερρών και της Μητροπόλης Δράμας ομάδα κεφαλαίουχων από την Καβάλα. Αυτοί θα είχαν τη διαχείριση και την καλλιέργεια του κτήματος του μετοχίου συνολικά, προκαταβάλλοντας άτοκα τις δαπάνες γι' αυτό. Από τα εισοδήματα του κτήματος, μετά την αφαίρεση φυσικά των προκαταβληθεισών δαπανών, θα πληρώνονταν τα έξοδα για τη συντήρηση της Σχολής· προβλεπόταν μάλιστα, υπό ομαλές συνθήκες, περίσσευμα το οποίο θα διετίθετο για άλλους σκοπούς, που θα υπεδείκνυε η Ελληνική Κυβέρνηση, ενώ σε περίπτωση θεομηνίας τη ζημία θα κάλυπτε η ίδια η κυβέρνηση. Το σχέδιο αυτό κατά την άποψη του προξενικού Καβαλιεράτου, θα εξασφάλιζε, αν τελικά εγκρινόταν, την απρόσκοπτη λειτουργία της Σχολής και την έντιμη διαχείριση της· θα αποφευγόταν, επίσης, η ανάμειξη κάθε παράγοντα που θα μπορούσε να δράσει ανασταλτικά στη λειτουργία της.

Η διεκυστίδα μεταξύ του Ελληνικού Προξενείου και του μητροπολίτου Δράμας για τη λειτουργία της Σχολής συνεχίστηκε. Σε επιστολή του τον Οκτώβριο του 1911³⁸ προς τον αρχιμανδρίτη Ιωαννίκιο Δραγάτη στην Κωνσταντινούπολη, μεσολαβητή στη Σύνοδο και στον Πατριάρχη, ο Δράμας Αγαθάγγελος εκφράζει ως όνειρο και πόθο του να δει τη Σχολή να λειτουργεί, πράγμα που όπως φαίνεται δεν συνέβη ούτε το 1911, αφού το χρέος της Σχολής είχε φτάσει περίπου τις χίλιες λίρες. Ο μητροπολίτης Δράμας απέστειλε με την επιστολή του αυτή και τον προϋπολογισμό της Σχολής και ζητούσε εγκαίρως τη γνώμη και τις κρίσεις του αποδέκτη. Ο μητροπολίτης επικοινωνήσε μάλιστα με τον κεφαλαίουχο της Καβάλας Γεώργιο Πρωτοπατά τον οποίο παρακαλούσε ν' αναλάβει το εκ 1.500 στρεμμάτων κτήμα του μετοχίου Κορμίστας παρέχοντας ετησίως ενοίκιο, ορισμένο για μια πενταετία.

Στον προϋπολογισμό των εκπαιδευτικών επιδομάτων του σχολικού έτους 1911-1912³⁹, προς την επιτροπή Ευαγών Σκοπών του Υπουργείου Εξωτερικών, προτάθηκε η χορήγηση επιδόματος 150 οθωμανικών λιρών στη Γεωργική Σχολή Κορμίστας, για την καλή λειτουργία της.

Με την έναρξη του 1912 τα προβλήματα που καθιστούσαν αδύνατη τη λειτουργία της Γεωργικής Σχολής συνεχίστηκαν. Το υπουργείο Εξωτερικών με έγγραφό του⁴⁰ (2753/23.1.1912) προς το Προξενείο Σερρών δήλωνε ότι εκ μέρους του έκανε κάθε προσπάθεια για τη λειτουργία της Γεωργικής Σχολής εγκρίνοντας κατ' αρχήν στον Προϋπολογισμό του το ποσό των 150 οθωμανι-

38. Α.Υ.Ε., Υπ. Εξωτερ. προς Προξ. Σερρών (συνημ. Επιστολή), 18017/12.10.1911.

39. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών προς Επιτροπή Ευαγών Σκοπών, 224/24.6.1911.

40. Α.Υ.Ε., Υπ. Εξωτερ. προς Προξ. Σερρών, 2753/23.11.1912.

κών λιρών. Το ποσό όμως που απαιτούνταν για την ομαλή λειτουργία ήταν 794 λίρες από τις οποίες είχαν εξασφαλισθεί μόνο 344 από την επιχορήγηση του Υπουργείου, τα τροφεία των μαθητών και την ενοικίαση των γαιών του μετοχίου, ενώ το έλλειμμα ανερχόταν σε 450 λίρες. Η Γεωργική Σχολή δεν κατόρθωσε να λειτουργήσει στο α΄ εξάμηνο του σχολικού έτους 1911-1912, οπότε θεωρήθηκε άσκοπη η λειτουργία της κατά το β΄ εξάμηνο. Υπήρχε, ωστόσο, η προσδοκία ότι με την απαραίτητη φροντίδα θα μπορούσε να λειτουργήσει κατά το επόμενο σχολικό έτος 1912-1913. Για το σκοπό αυτό η ελληνική κυβέρνηση θα διέθετε το ποσό των 350 λιρών, 150 εκ του προϋπολογισμού του 1911-1912 και 200 εκ του εκπαιδευτικού προϋπολογισμού του 1912-1913· στη φροντίδα του ελληνικού Προξενείου Σεργών σε συνεργασία με το Μητροπολίτη Δράμας έμενε η εξεύρεση των υπολοίπων χρημάτων που απαιτούνταν⁴¹. Δυστυχώς, όμως, και παρά τη θέληση του Υπουργείου, η Γεωργική Σχολή Παγγαίου αδυνατούσε να λειτουργήσει.

Το Προξενείο Σεργών με έγγραφό του⁴² προς την Επιτροπή Ευαγών Σκοπών τον Ιούλιο του 1912, όπου υπέβαλε συνημμένα και τον εκπαιδευτικό προϋπολογισμό της προξενικής περιφέρειας Σεργών για το έτος 1912-1913, αποφάσισε ότι, διαπιστωμένης της αδυναμίας να λειτουργήσει η Σχολή για το προηγούμενο έτος αλλά και για το επόμενο, να περικοπεί το κονδύλιο των 150 λιρών υπέρ της Γεωργικής Σχολής από τον εκπαιδευτικό προϋπολογισμό του Προξενείου. Ο πρόξενος Ευγένιος Άννινος Καβαλλιεράτος εξηγώντας τους λόγους, τόνιζε την εσφαλμένη εντύπωση που είχε δημιουργηθεί ότι τελικά θα εξασφαλιζόταν το ποσό των διακοσίων λιρών από τα δίδακτρα που θα κατέβαλαν οι σπουδαστές της Σχολής. Αντιθέτως από τον πρώτο χρόνο λειτουργίας της Σχολής έγινε αντιληπτό ότι οι οικοτρόφοι μαθητές όχι μόνο δέν πλήρωναν, αλλά αξίωναν να συντηρούνται δωρεάν στη Σχολή. Υπήρχε, ακόμη και η δυσκολία με την οποία δέχτηκαν να φοιτούν στερούμενοι ημερομισθίων τα οποία, εργαζόμενοι στα χωριά τους ήταν βέβαιο ότι θα κέρδιζαν.

Ο Έλληνας πρόξενος των Σεργών θεωρεί ως πηγή των εσφαλμένων πληροφοριών προς το Υπουργείο Εξωτερικών το μητροπολίτη Δράμας Αγαθάγγελο· του προσάπτει μάλιστα την κατηγορία ότι οδηγείται σε αισιόδοξους υπολογισμούς επιθυμώντας με τη Σχολή να δημιουργήσει επιχείρηση από την οποία θα απεκόμιζε μεγάλα προσωπικά οφέλη. Ο Πρόξενος πιστεύει ότι ο μητροπολίτης αδιαφορεί όχι μόνο για τα εθνικά οφέλη που θα προέκυπταν από τη λειτουργία της Σχολής, αλλά και για την άσκοπη δαπάνη του δημοσίου χρήματος που απαιτεί η αμφίβολη λειτουργία της. Για τον πρόξενο των Σεργών ο μητροπολίτης Δράμας, ο οποίος κατά τη σημείωσή του αναμνηύ-

41. Α.Υ.Ε., ό.π.

42. Α.Υ.Ε., Πρωξ. Σεργών προς Υπ. Εξωτερικών, 232/Ιούλιος 1912/93/28.7.1912.

ται σε κάθε ζήτημα που απαιτεί οικονομική διαχείριση, πρακτικά βλάπτει και παρεμποδίζει τη λειτουργία της Γεωργικής Σχολής παρά την ωφέλει.

Ο πρόξενος επανέρχεται ξανά στην πρότασή του ν' αναλάβει τη Σχολή όμιλος κεφαλαίουχων της Καβάλας, ώστε να επιτευχθεί η λειτουργία της υπό την ηγεσία του Πρωτοπαπά, με τον οποίο όμως δεν μπόρεσε να έλθει σε συνεννοήσεις, αφού διέμενε στην Κωνσταντινούπολη.

Τελικά οι εξελίξεις και τα γεγονότα των Βαλκανικών πολέμων, με την απελευθέρωση της περιοχής του Παγγαίου τον Οκτώβριο του 1912, ματαίωσαν κάθε σχέδιο για τη Γεωργική Σχολή. Αιτία της αδυναμίας της να λειτουργήσει δεν μπορεί να θεωρηθεί μόνο ο οικονομικός παράγοντας. Η διαμάχη μεταξύ του Ελληνικού προξενείου και μητροπολίτου Δράμας για τον έλεγχο ως αρμοδιότερου της Σχολής στάθηκε για μια ακόμη φορά καθοριστική στις εξελίξεις, παρά τις συστάσεις του Ελληνικού Υπουργείου των Εξωτερικών για συνεργασία. Το εθνικό όφελος από τη λειτουργία της Σχολής χάθηκε μπροστά στην αντιπαλότητα των δύο τοπικών κέντρων. Οι ευθύνες ανήκουν και στις δύο πλευρές εξίσου, γιατί άφησαν να χαθεί η σημαντική αυτή ευκαιρία για τον ελληνισμό της Ανατολικής Μακεδονίας, διαπληκτιζόμενοι για το ποιος θα αναλάβει τη διαχείριση και τον έλεγχό της. Επί τρία χρόνια η Σχολή κατέστη έρμαιο στις προσωπικές φιλοδοξίες για τη διεκδίκηση ρόλων και γι' αυτό και δεν μπόρεσε να λειτουργήσει.

Πίνακας 1

Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών, Προϋπολογισμός Γεωργικής Σχολής Κρομμύστης 1912-1913, Υπ. Εξωτερικών προς Προξ. Σερρών 18017/2.6.1911.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΚΡΟΜΜΥΣΤΗΣ				
ΔΙΑ ΤΟ 1912-1913				
ΕΣΟΔΑ		ΔΑΠΑΝΕΣ		
Α/Α	ΕΙΔΟΣ ΕΣΟΔΩΝ	Α.Τ	ΕΙΔΟΣ ΔΑΠΑΝΩΝ	Α.Τ
1	Έπίδομα εὐσεβ. πηγῆς εὐεργέτου	150	Μισθοδοσία διευθύν. γεωπόνου	120
2	Τροφεία παρὰ μαθητῶν	200	Μισθοδοσία βοηθοῦ γεωπόνου	60
3	Ἀπὸ ἔνοικ. γαιῶν μετοχίου Κρομ.	100	Μισθοδοσία δύο ἐργοδηγῶν	80
4			Μισθοδοσία ἑνὸς μαγειροῦ	24
5			Μισθοδοσία ἑνὸς βοηθοῦ μαγειροῦ	18
6			Μισθοδοσία μίας πλύντριας	18
7			Μισθοδ. ἑνὸς φύλακος καὶ θυρωροῦ	30
8			Φάρμακα καὶ Ἰατρός	24
9			Γενικά Ἐξόδα	50

10			*Έξοδα ἐγκαταστάσεως (ἀγορά ἵππων, ἐργαλείων κλπ.)	80
11			*Απρόβλεπτα συντηρήσεως Μηχανημάτων	50
12	Πρὸς ἐξίσοσιν τὸ ὑπάρχ. ἔλλειμμα	344	*Έξοδ. διατρ. μαθητῶν καὶ προσωπικοῦ	240
		ΣΥΝΟΛΟ	794	ΣΥΝΟΛΟ
				794
			*Ἐν Δράμα τῇ 19ῃ 8βρίου 1911	
			+ *Ὁ Δράμας Ἀγαθάγγελος	

SUMMARY

Ioannis Th. Bakas, *The Foundation, Organization and Operation of the Eikosiphoinissa Farm School on Mt. Pangaion (1909-1912)*.

After the Turkish constitutional reform of 1908, the national task of finally achieving Greek dominance in Macedonia was pursued along new lines. The new conditions that had been created gave the Greeks an opportunity to achieve dominance through economic progress.

The Farm School was established at a dependency of the Monastery of Eikosiphoinissa outside the village of Krommysta (Kormista) on Mt. Pangaion, an area of approx. 1500 *stremmas* of highly fertile land suitable for the cultivation of cereals, tobacco, industrial crops and pulses. The dependency was very willingly provided by the Monastery of Eikosiphoinissa at the request of the Metropolitan of Drama and Zichna, Chrysostomos Kalaphatis.

For assistance with the foundation of the Farm School and the provision of financial support Metropolitan Chrysostomos turned to the large monasteries on Mount Athos. One of the first to eagerly respond was the Monastery of Xeropotamou.

Kormista was a superb choice of site for the School in that it lay within the Greek-speaking zone of Pangaion, an area that was purely and indisputably Greek. This ensured that the School would be able to function without fear of disruption by Bulgarian raids, movements or revolts.

The property contained buildings that adequately covered all the School's accommodation needs. The monastery also satisfied all the School's educational requirements and provided the means for students to gain practical experience of bee-keeping, poultry-farming, stock-breeding, forestry and fish-farming.

The School's curriculum was published at the Patriarchal Printing-house in 1909 under the title "Curriculum and Regulations of the Eikosiphoinissa Farm School on Mt. Pangaion in the Holy Metropolis of Drama".

The School was to accept boarders and students from villages throughout the region, as well as a number of external students, mainly from peasant families in the neighbouring villages. The school curriculum was organized in such a way as to provide students, within the space of four successive semesters, with all the theoretical and practical knowledge they needed to later

become, as farmers established in their own villages, experts in dairy-farming, sericulture, bee-keeping, arboriculture and, above all, the cultivation of the famous local Zichna tobacco, and to teach the local people the new types of farming with its new techniques.

The date set for the School's inauguration was 1 March 1909. Despite its favourable prospects, however, and the good wishes expressed on all sides for its success, it was apparent from the outset that the School was going to face serious operational problems.

Almost one and a half years after the School commenced its activities, the new Metropolitan of Drama, Agathangelos, requested that state funds be provided to cover its running costs. The Greek Ministry of Foreign Affairs approved an annual allocation of 150 Turkish pounds to ensure the smooth running of the School, recorded in the annual education budget of the Greek consulate at Serres.

The main problem appears to have been the direction and financial management of the School. According to the Greek consul at Serres, the Metropolitan of Drama would interfere in all its financial matters and in practice did the Farm School more harm than good.

In order to avert an unpleasant outcome, and to secure the money to cover the School's debts, a group of financiers from Kavala offered to take over control. According to the consul at Serres, if this plan had been finally accepted, it would have ensured that the School was run smoothly and in a respectable manner.

The Farm School, however, failed to operate in the 1911-1912 school year as well. At the beginning of 1912 it continued to be dogged by problems. Nevertheless, there was still hope that, if the necessary steps were taken, the School would be able to operate during the following school year, 1912-1913. For this purpose the Greek government was to make available the necessary sum from its education budget for the period 1912-1913. Unfortunately, however, and despite the wishes of the Greek Ministry of Foreign Affairs, the Farm School on Mt. Pangaion was unable to function.

In the end, the events and developments of the Balkan wars, including the liberation of the Pangaion region in October 1912, put paid to all the plans for the Farm School. The national benefit to be gained from the operation of the School was lost as a result of the rivalry between the two local centres of power, the Greek consulate and the Metropolis of Drama. Both sides share equal responsibility for this since in quarrelling over who should control and manage the School they let slip such an important opportunity for the Greeks of Eastern Macedonia.

*Εικ. 1. Η μονή Εικοσοφοινίσσης στις αρχές του 20ού αιώνα
(Αρχείο Ε.Μ.Σ.).*

*Εικ. 1. Η μονή Εικοσοφοινίσσης πριν από την πυρόπλησή της
(Αρχείο Κ. Ν. Πλαστήρα).*

Ἄγαπῶσι ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα τῆς καθ' ἡμᾶς ἐπαρχίας καὶ λαοὶ φίλιστοι ὁμογενεῖς,

Ἐπι' ἐπραστίαν ὄλην ποιμνιόντες τὴν ἰσραὴν μακρο-
 νικῶν ταύτην Ἐπαρχίαν τῆς Δράμης, εἰς τὰς εὐφόρους πε-
 διάδας τῆς ὁποίας ἡ σοφὴ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἀφθονα
 ζήτησε τὰ φυσικὰ αὐτῆς ὕδρα, βασιτείατην ἰσθιανόμθα
 θάψην, ἀφ' ἑνὸς μὲν βλεπόντες τὰς καθημερινὰς δευὰς
 στενοχωρίας τοῦ γεωργικοῦ ἡμῶν πληθυσμοῦ, μόχθους καὶ
 κόπους βαρεῖς καὶ πολλὰ δεινοπαθήματα ἐν τῷ περὶ ὑπάρ-
 ξεως ἀγῶνι ὑφισταμένου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀντικαμβανόμε-
 νοι δι' ὄσον ἐργάζεται καὶ κοπιᾷ οὗτος, ἄλλο τόσον πενι-
 χροῦς ἀνταμβέβεται μὴ κατορθῶν ν' ἀπολαμβάνῃ ἀναλογίως
 τῶν θυσιῶν καὶ μόχθων τοῦ ὅσα δίκαιοῦτο ν' ἀπατήρῃ
 ἀπὸ τῆν ἄλλως τόσον πλουσίαν καὶ εὐφορον τῆν του (καὶ
 τοῦτο, διότι ὑπολείπεται κατὰ πολλὰ καὶ ὑστερεῖ ἐν τῇ
 ἐπιστημονικῇ καλλιέργειᾳ καὶ ἐκμεταλλεῦσει τοῦ τόσον
 εὐνοηθέντος ὑπὸ τῆς φύσεως πατρίου ἐδάφους), ἔγνωμεν
 ὅτι μεῖζονα εὐεργεσίαν εἰς τὸν κοπιῶντα καὶ πεφορτισμέ-
 νον γεωργικὸν μας τοῦτον πληθυσμὸν εἶνε ἀδύνατον νὰ
 παρᾶσχωμεν ἄλλην, εἴμη νὰ διαδώσωμεν παρ' αὐτῷ τὰ
 φώτα τῆς γεωργικῆς ἐπιστήμης, καὶ νὰ εἰσαγάγωμεν τὰς
 διὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀρτόρων καὶ τῶν ἄλλων νέων ἐργα-
 λείων μεθόδους τῆς ἐπιστημονικῆς καλλιέργειας καὶ ἐκμε-
 ταλλεῦσεως τῶν ἀνεκμεταλλεῦτων μὲν, εὐχεριῶς δὲ ἐκμε-
 ταλλεῦσιμων καθισταμένων πλουτοφόρων πόρων τῆς γῆς.

Θελοῦντες δὲ πρὸς τοῦτους νὰ δώσωμεν καὶ ἕνα περι-
 πλέον εὐγενῆ πρακτικὸν ἐκτὸς τοῦ θεωρητικοῦ τῆς μελέτης
 καὶ προσευχῆς σκοπὸν εἰς τὸν παρ' ἡμῖν μοναχικὸν

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

Τ Η Σ

ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΙΚΟΣΙΦΘΙΝΙΣΣΗΣ

ΠΑΓΓΑΙΟΥ

ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΔΡΑΜΑΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
 ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1908

Όλοι ἐν γένει οἱ εὐνοϊκοὶ καὶ ἀπαράιτητοι ἴδιοι πρὸς θεωρητικὴν μόρφωσιν καὶ πρακτικὸν καταρτισμὸν τῶν γεωργικῶν μετ' πληθυσμῶν διὰ τῆς μεθοδικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς καλλιέργειας ὑφίσταντο ὑπελίπιτο μὴν ἢ ἔπιστημὴν ἔκπετο μὴν τὰ φύτα· καὶ τῶτα ἐφροντοστάτην ἀφθονα ἢ ἀναφύσσει πρὸς φωτισμὸν πάντων διὰ τῆς προσκλήσεως δύο δοκιμασίτων καθηγητῶν ἀποφοίτων ἀνωτέρων Εὐρωπαϊκῶν Γεωργικῶν Σχολῶν, μίση τῆς τοῦ ἀλλοθινοῦ τοῦ Βελγίου καὶ ἄλλης τοῦ Ἰταλίου ἐκ τῆς Ἰταλίας.

Τὸ πρόγραμμα τῆς Γεωργικῆς ταύτης Σχολῆς καταρτίσθη οὕτως ὥστε θεωρητικῶς τε καὶ πρακτικῶς ἐπιτέσσαρα συνεχῆ ἔξάμηνα, μορφούμενοι οἱ ἐν αὐτῇ μαθηταὶ νὰ δύνανται, ἐγκαθιστάμενοι ἔπειτα εἰς τῆς πατρίδας τῶν ἡμετέρων, γινώσκει τῆς γεωργικῆς, τῆς κτηνοτροφίας, τῆς σπυροτροφίας, τῆς μελισσοκομίας, τῆς δένδροκομίας, καὶ διὰ καὶ ἐπιστημονικῆς καλλιέργειας τοῦ τόσου ἐκλεκτοῦ καὶ περιζήτου ἐν τῇ ἡμετέρῃ Μακεδονικῇ κηποκομίᾳ Καβάλας, Δρυμίας καὶ Ζίχνης, ἐπισηλοῦμενοι τῶν νεωτέρων πάντων ἀνακαλύψαντες, νὰ καταστάσιν ἀνεξάρτητοι ὁλοκλήρως δι' ἑαυτοὺς καὶ δύναντες ἀκαταμίωτος διὰ τῆν πατρίδα, πλουτίζοντες μὲν τοὺς οἴκους, αὐτῶν καὶ οὐκ ὡς μέχρι τοῦδε συνέβαινε διὰ τῆς μονομηνίας ἐλασσοκομίας καὶ διδασκαλίας μόνον παραγωγῆς παλαιούτων ἐρμηνότων αὐτοῦ, ἰσχυροποιούντες δὲ καὶ τῆν φυλὴν καὶ τῆν πατρίδα, εἰς ἣν ἀνήκουσι καὶ οὐκ ἄβηρη αὐτῆς καθίσταται, μενο: διότι οἱ πρόδρομοι τῆς Γεωργικῆς μετ' Σχολῆς φωτισμένοι αὐτοὶ πρώτοι θὰ διηδιδάσκωνται εἰτα τὰ φύτα εἰς τὸν γεωργικὸν τῆς ὑπαίθρου ἡμῶν χῆμος πληθυσμὸν, καὶ ἀναπτυσσόμενοι αὐτοὶ πρώτοι θὰ ἀναπτύσσωνται εἰτα τῆν ἀλληλεγγύην, καὶ διὰ δυνάσων ἰδρυθῆν εἰς τῆν πρῶτον καὶ

κόσμον, ὅστις μεγίστας καὶ εἰς παλαιότερους χρόνους καὶ εἰς νεωτέρους διὰ τῆν θρησκευτικὴν καὶ ἔθνικὴν ἡμῶν ἀναμόρφωσιν καὶ παλιγγενεσίαν παρέσχεν ὑπηρεσίας, καὶ ὅν καὶ ἡμεῖς παντοιοτρόπως προσεπαθήσαμεν κατὰ τὸ δίσταμα τῆς ἐνταῦθα Ἀρχιερατείας μετ' ἀμεταμορφώσιμης εἰς φιλεργίας καὶ καρποφόρους πνευματικῆς μελέσεως, ἀπετέθηκεν πρὸς τῆν ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ ἡμῶν Ἐπαρχίᾳ καὶ ὑπὸ τῆν πνευματικῶν ἡμῶν ἐποπτεῖαν ἐνδοσκομένην κερὰν καὶ σεβασμῶν βασιλικῆν Πατριαρχεικῆν Σταυροπηγιακῆν Μονῆν τῆς Εἰκαστονομοσίας ἐπὶ τοῦ Παγγαίου ὄρους, καὶ ἰερώσαντες, ὅπως παραχωρηθῆν προορίωνος τὸ ἐν Κορμισθί κείμενον Μετόχιον τῆς Μονῆς πρὸς ἴδρυσιν καὶ ἐγκατάστασιν ἐν αὐτῷ τῆς μελλούσης νῦν Λύσει τὰ μετὰ καὶ δύσκολα οἰκονομικὰ γεωργικὰ ταῦτα προβλήματα καὶ νὰ διδάξῃ τὸν γεωργικὸν πληθυσμὸν τῆν ἐπιστημονικὴν καλλιέργειαν, πρώτης πηρῆς ἡμῶν Ἰεζαννακῆς Γεωργικῆς Σχολῆς.

Ἐξηγήσαμεν ἐν τῇ μοναστηριακῇ τούτῃ Μετοχίῳ νὰ ἐγκατασταθῆ ἡ ἐν Λύσει Σχολή, διότι τοῦτο συνεοχὴ καὶ συγκαταρκτοὶ ὅλους τοὺς ὄρους καὶ ὅλα τὰ μέσα πρὸς ἐπιτυχίαν ἐνὸς τοιούτου ὑμῶν ἐργου. Γαῖα καλλιερῆσιμοὶ ὑπὲρ τὰ 1500 στρέμματα, καταλλήλοι διὰ κηποφυτείας, καὶ σπιρὰ, διὰ βιομηχανικῆς φυτῆ, διὰ ἀσπριοειδῆ κλπ. Ἀυτῶν ὁμοίων φυσικοῦ καὶ τεχνολογικοῦ διὰ τῆν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας, ἐνυθλοτροφίας καὶ τῶν προϊόντων τῆς γεωργικῆς. Κηροὶ διὰ τῆν ἐπίδρυσιν εἰς τῆν κηπορικὴν, σπυροτροφίαν, δένδροκομίαν, μελισσοκομίαν κλπ. Δάση διὰ τὸν καταρτισμὸν τῶν μαθητῶν εἰς τὸ μέλημα τῆς διαστομίας ἀφθονα περὶ τῆς ἡμῶν ἀπεχούσης Ἱ. Μονῆς. Παιτικῶς, ἄβηρη καὶ νηρῆς ἐπ' αὐτῆς διὰ τῆν ἐν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν τῆς ἰχθυοτροφίας κλπ.

— 7 —

την ἀνάπτυξίν του λοιπού ἔργατικού λαοῦ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ τόπου· εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι οἱ οικονομικῶς προημένοι καὶ κυριωχονῶντες σήμερον λαοὶ ὀφείλουσι τὴν ἀξιμίαν των εἰς τὴν πρόδοον τῆς Γεωργίας καὶ τῶν συναφῶν ταύτῃ βιομηχανιών.

Ὡς διδάκτρα ὀρίζονται διὰ μὲν τοὺς μαθητὰς ὅλων ἀνεπαρτίως τῶν Μακεδονικῶν Ἐπαρχιών, 8 λίραι τ. ἐτησίως καὶ ἕτεραι δύο λίραι δι' ἔργατεία, ἦτοι τὸ ἐλάχιστον ὄριον, ὅσον θ' ἀπαιτηθῇ διὰ τὴν τροφήν παντὸς οἰκοτρόφου, διὰ δὲ τοὺς ἕκ τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν ὀρθοδόξους ἑλληνοπαίδας 12 λίρας ἐτησίως πλὴν τῶν δύο ἑτέρων λιρῶν διὰ τὰ ἔργατεία, ἅτινα ἕκαστος θέλει παραλάβῃ μετὰ τὴν ἕκ τῆς σχολῆς ἀποφοίτησίν του. Τίνα δὲ πρόσόντα ὀφείλει νὰ κατέχῃ ὁ ἐπιθυμῶν νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν σχολὴν πρὸς τέλειαν κατὰ τὸ ἔφικτὸν ἐκμάθησιν ἐπιστήμης χρησιμωτέρας καὶ πλουτοφόρου, ὀρίζει τὸ ἔπισυναπτόμενον πρόγραμμα τῆς Σχολῆς.

Καὶ νῦν ἀπευθυνόμενοι πρὸς τὸν νοήμονα καὶ φιλοπρόδοον γεωργικὸν πληθυσμὸν τῆς τε ἡμετέρας ἐπαρχίας καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ οικονομικοῦ κλίματος ὀρθοδόξων ἐπαρχιῶν διερωτῶμεν αὐτὸν :

Θὰ ἀδικήσωμεν ἡμεῖς γε ἑαυτοὺς καὶ τὴν νοημοσύνην οὐ καὶ γεωργίᾳ μας μὴ σπεύδοντες νὰ ἀποστελλῶσι τὰ τέκνα των εἰς τὴν σχολὴν ἡμῶν ταύτην π.ὸς ἴδρυσιν τῆς ὁποίας τόσους ἠνθλιχόμενον κόπους καὶ τόσας ὑφιστάμεθα δαπάνας :

Νισπολέων ὁ μέγας κατὰ τὴν ἔμπροσιν εἰς τοὺς μετῴλους ἀνόβους ὑπερτίμην διανομήν διεκρίψε τὴν μετῴλην ταύτην ἀλλήθιαν : ὁτι μοι γεωργὸν δυναίμενον νὰ παρήγῃ ἕνα μόνον κόκκον οἴτου περισσώτερον ἢν ἑκάστῳ στήχῳ καὶ ὅτι καταστήσῃ τὴν Γαλλίαν ἀξιαίαν, πλουσίαν καὶ τῆ

μέγιστον τῶν ἔθνων τῆς γῆς. Τοιοῦτος οὖς ὑνερέτειτο ἡ μεγαλοφροσύνη τοῦ Ναπολέοντος γεωργίως προωρίσεται νὰ δύσῃ εἰς τὸ ἔθνος μας ἡ ἡμετέρα σχολή, ἦν δικαίως πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὁ φιλοπόροδος λαὸς μας ὡς τὸν ἀγλαώτερον τοῦ ἀνορθωθέντος παρ' ἡμῶν συνταγματικοῦ πολιτεύματος καρπὸν κατὰ τὰ μέρη ἡμῶν ταῦτα, ὁπόθεν ἐξήλθον οἱ τῶν ἀνορθωτῶν δικαιωμάτων πρόμαχοι καὶ ὑπερασπισταί, καὶ ἠκούσθη ἡ γλυκυτάτη φωνὴ τῆς ἐλευθερίας καὶ εὐδαιμονίας τῶν λαῶν.

Ἄν τὰ τέκνα τῆς φιλάτης μας ἑνταυθα πατρίδος ἔθρασσαν τὰς ἀλλοεῖς τῆς τυραννίας καὶ ἀπέδειξαν εἰς τὸν κόσμον σύμφωνα ὅτι γνωρίζουσι νὰ κρηνίζωσιν, εἶνε νῦν καρὸς νὰ δειξέωσιν, ὅτι ἔξ ἔσου γνωρίζουσι καὶ νὰ οἰκοδομῶσι, καὶ ἔξασφαλίζουσι δι' ἑαυτὰ τοὺς καρποὺς τῆς ἀποκτηθείσης ἐλευθερίας των. Γνωρίζουσι, πιστεύομεν οἱ ὁμαίμονές μας ἀδελφοί, ὅτι μόνῃ ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία δὲν ὀφκεί ἂν δὲν στεφανωθῇ καὶ διὰ τῆς οικονομικῆς ἀνεπαρτίως. Ἡ χώρα ἡμῶν κατεκτήθη πολιτικῶς πρέπει νὰ κατακτηθῇ καὶ οικονομικῶς, διότι ἄνευ τῆς οικονομικῆς κατακτήσεως δὲν ἂν παρέλθῃ πολλὸς καιρὸς καὶ ὁ μόλις ἀνανήψας, ἕκ τῆς νόσους καὶ ἀνακύμας ἕκ τῆς δουλείας λαὸς ἡμῶν, θέλει εὐρεθῇ καὶ αὐθις δούλος τοῦ κεφαλαίου, καὶ ἔρριαν τῆς μαστίδος τῆς τοκογλωφίας, ἦτις εἶνε ἡ χειρόστη τῶν δουλειῶν.

Ἄδελφοί συμπολιταὶ ἡμεῖς εἰς ὅσους ἡ εὐδαιμονία καὶ εὐπάρτια καὶ ἡμῶν καὶ τῶν ἀποτόνων μας δὲν εἶνε κενὸν καὶ ἀνευ σημασίας πρόγραμμα καὶ ὄνομα, ἡμεῖς, ὅσοι ποθεῖτε νὰ βλῆτε εὐδαιμονοῦντα καὶ ἀληθῶς ἐλευθέρων τῶν γεωργικῶν μας λαῶν, ὅστις ἀποτελεῖ τὴν ἀληθῆ βίαν καὶ τὸ θεμέλιον καὶ τὸ ὑγιέστερον μέρος παντὸς ἔθνους, μὴ ἀμελήσητε πρὸς Θεοῦ νὰ ἐπιφωλεγήητε τῆς θεόθεν, δυνα-

— 6 —

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΡΑΜΑΣ
 ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΙΚΟΣΦΟΝΙΣΣΗΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ

Σκοπός της Γεωργικής Σχολής.

Ἡ Γεωργικὴ Σχολὴ σκοπῆ, ὡς καταστήσῃ ἰκανοὺς τοὺς μέλλοντας κτηματίες, ἐνοικιαστῆς ἢ ἐπιστάτας κτημάτων διὰ θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς διδασκαλίας, ὅχι μόνον νὰ ἐπιμεταλλεύονται τὰ κτήματα, ἀλλὰ καὶ νὰ παρακολουθῶσι καὶ λαμβάνουσι μέρος εἰς τὰς ἐν τῇ Γεωργίᾳ γινομένας προόδους.

Ἡ φοίτησις εἶνε δωρεάν [ἴσθι 4 ἐξέμνημα].

Ὡς καθήκον ἐν τῇ σχολῇ χρησιμεύουσι τὸ γε νῦν δύο ἐπιστήμονες Γνωπῶν ἀριστεροὶ τελεόφοροι εὐρωπαϊκῶν σχολῶν.

Τὸ πρόγραμμα τῶν μεθιμένων εἶνε τὸ ἑξῆς.

Ἰον Ἐξέμνημον

Α.) Γενικὴ Γεωργία [εὐθ.γ. Ἱ. Χρηστάκης]

- 1) Εἰσαγωγή εἰς τὴν γενικὴν Γεωργίαν. 2) Σκοπὸς τῆς Γεωργίας. 3) Διαφορὰ τῆς ἐπιτημονικῆς καλλιέργειας ἀπὸ τῆς πρακτικῆς τοιαύτης. 4) Περί καλλιμερισμῶν γαιῶν. 5) Πιλοπρακτικαστικά ἔργασια. 6) Ἄριστος. 7) Συνθήκαι καλῆς ἀνάστασις καὶ ἐπιδρασις αὐτῆς ἐπὶ τῆς παραγωγῆς. 8) Περί διαφόρων τρόπων καλλιέργειας. 9) Περί ἀρότρου.

μεθὰ νὰ εἴπωμεν, πεμπομένης ἡμῖν ταύτης ἐλόγιος: σπεύσατε καὶ πικνύσατε τὰς τάξεις τῆς ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ἐλευθέρων συνταγματικῶν μιν θεσμῶν ἰβρυδείσης ἐν τῇ κοιτῇ ταύτῃ τῶν ἐλευθέρων, τῇ μακεδονικῇ γῆ, πρώτης Γεωργικῆς μιν Ἑλληνικῆς Σχολῆς δωροφοροῦσης ἐπιτητεῖαν ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης κατὰ τὸ γνωστὸν σφόνδρον ὅταν ἢ γῆ παρὰ τὴν πολὺν σίτον ὀρούονται οἱ δαίμονες*, διότι κερχριστασμένος καὶ πεπλησμένος τῶν ἀγαθῶν τῆς γῆς ὁ ἀνθρώπος ὄχι μόνον δὲν κακοιργεῖ ἀλλὰ καὶ ἀποβαίνει τύπος ἐναρτέου καὶ προσδευτικου λαοῦ.

Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἴη μετὰ τῶν παθούτων τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀγροτικῆ μιν πληθυσμοῦ καὶ τὴν πρόδον τῆς πατρίδος.

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας ἐν μηνὶ Μαΐῳ τοῦ 1909 ἔτους.

Ἰ. Ο ΔΡΑΜΑΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

- 10) Όνοματολογία άρότρου. 11) Διάφοροι τύποι άρότρων. 12) Πλεονεκτώματα νέων άρότρων. 13) Έποχή άρόσεως. 14) Πέρι νεότης. 15) Πέρι σβάρνισματος και κυλιώνισματος τών τώνων. 16) Πόσις ό σκοπός αυτών και ποία αί συνθήκη τής καλής αυτών έκτελέσεως. 17) Γενικά τινα πέρι τών διαφόρων τύπων σβάρνης και κυλιόρου. 18) Πέρι τών διαφόρων τρόπων τού πολλαπλασιασμού τών φυτών. 19) Ειδική έκταση τού σπόρου. 20) Περιποιήσεις σπόρου πρό τής σποράς. 21) Έποχή σποράς. 22) Διάφοροι τρόποι σποράς. 23) Σύγκρισις αυτών. 24) Πέρι σπορέων. 25) Περιποιήσεις τών φυτών κατά τήν ανάπτυξιν άραιώματα, σκαλιώματα, εφοτανίσματα. 26) Μέτρα κατά τών ζετώνων. 27) Συγκομιδή και διατήρησις τών προϊόντων. 28) Περιπτώσεις άνεβάλλουσαι τήν στριμγν τού θερισμού. 29) Έργαλεία θερισμού. 30) Συγκομιδή φορβής. 31) Μηχανήματα διά τήν άποξείρανσιν τού χόρτου. 32) Συγκομιδή σπληρών. 33) Διάφοροι μέθοδοι συγκομιδής. 34) Άλωνισμός. 35) διάφοροι μέθοδοι ίλωνισμού. 36) Διατήρησις σπόρων.

Πρακτικά. 1) Άσκήσεις διά τών νέων άρότρων, διά τού κυλιόρου, σβάρνης, σπορέων, ίπποσκαλιστηρίων. 2) Άρσις δι' ίππων και βούων.

Β' Μοσάνικα [εζθήγ. Άλ. Γαζζίε]

- 1) Διάφορα όργανα τού φυτού: ήτοι: πέρι ρίζας, κορμού και φύλλου. 2) Πέρι άνόσους. 3) Πέρι καρπού και πέρι κατατάξεως τών καρπιών. 4) Κατάταξις τών φυτών. 5) Διδασκαλία τών έτοιμένων οικογενειών. α) Γυμνοσπέρμων, β) Μονοκυτληρόνων. γ) Δικοκυτληρόνων. δ) Άκωκυτληρόνων ε) Γενικά πέρι τροπικών φυτών. στ) Πρακτικά δόκιμεις έπι τού μικροσκοπίου.

Γ' Ζωολογία. [εζθήγ. Γ. Χρηστάκης]

- α) Γενική Ζωολογία.
β) Ειδική Ζωολογία.
γ) Σ κύλικες, άρθρόποδα, σπονδυλωτά ιχθύς, έριτά-βραχχοειδή, πτηνά και μαστοφόρα]

Δ Χημεία άνόργανος. [εζθήγ. Άλ. Γαζζίε]

- 1) Όξυγόρον. 2) Υδρογόρον. 3) Φυσικαί ίδιότητες τών άέριων. 4) Όξείδια τού ύδρογόνου. 5) Άζωτον. 6) Ή άτμόσφαιρα. 7) Ένώσις άζώτου μετ' όξυγόνου. 8) Άνθραξ. 9) Άνθραξ και ύδρογόρον. 10) Άνθραξ και άζωτον. 11) Χάλυρον. 12) Βρωμίον. 13) Ίώδιον. 14) Φόσφορον. 15) Θείον. 16) Σελήνιον. 17) Τελλούριον. 18) Πυρίτιον. 19) Βόριον. 20) Φωσφόρον. 21) Άρσενικόν. 22) Άτομον και μόριον. 23) Χημικόν σθένος τών στοιχείων. 24) Σύνοθετοι ρίζαι. 25) Πέρι μετάλλων.

Εον Έξάμηνον

Α'] Γενικά Γεωργία [εζθήγ. Α. Γαζζίε]

- 1) Σχέσις κλίματος μετ' τής γεωργίας. 2) Άτμοσφαιρική μεταβολαί. 3) Ό άτμοσφαιρικός άήρ. 4) Οι άνεμοι. 5) Ή θερμοκρασία. 6) Ή ύγρασία κλπ. 7) Πέρι ύδατος. 8) Πέρι φρόσου. 9) Πέρι πάχνης. 10) Πέρι βροχής και άποτελεσμάτων αυτής. 11) Πέρι χιόνος, έπιδιώσεως αυτής έπι τής γής και τής βλαστήσεως. 12) Πέρι παγετών. 13) Πέρι τεχνήτων νεφών. 14) Έπίδησις θερμοκρασίας έπι τής ποιότητος τών γεωργικών προϊόντων. 15) Έξέτασις τών περιστάσεων, αίτινες επήρυσαν έπι τής μεταβολής τού κλίματος. 16) Τό φώς, αί δόξτραπαι, τά ήλεκτρικά φαινόμενα κλπ

17) Ειδική μελέτη τῆς καλλιεργησίμου ἐπιφανείας. 18) Συστατικά ἔδαφους. 19) Φυσικαὶ καὶ χημικαὶ ἰδιότητες ἑδάφους. 20) Περὶ ὑπεδάφους. 21) Κατάταξις ἑδαφῶν. 22) Περὶ ἄμυλων, ἀργιλλωδῶν κλπ. ἑδαφῶν. 23) Βελτιώσεις τῶν ὕδαρυν γαιῶν. 24) Ἀποξείρανσις τελευταῶν γαιῶν. 25) Περὶ ὕδαρυν λιπασμάτων. 26) Περὶ ἀνορθῶντων λιπασμάτων. 28) Περὶ συμπληρωματικῶν λιπασμάτων. 29) Περὶ χημικῶν λιπασμάτων. 30) Ἐμπορικὴ ἀξία χημικῶν λιπασμάτων. 31) Κατάλληλος ἐποχὴ διὰ τὴν διὰ χημικῶν λιπασμάτων λιπαστῶν. 32) Ὑπερφωσφοροῦχα λιπασμάτα. 33) Φωσφοροῦχα, Ἄζωτοῦχα, Καλιούχα κλπ. 34) Περὶ κοπρῶν σιποῦ.

Β') Βοτανικὴ [καθ.γ. Α. Γαζζέ]

α. 1) Ἀνατομία τοῦ φυτοῦ. 2) Περὶ κυττάρων. 3) Περὶ προτοπλάσματος. 4) Περὶ πυρήνος τῶν κυττάρων. 5) Ὑμῆν κυττάρων. 6) Γένεσις κυττάρων. 7) Τύποι κυττάρων. β) Ἱστολογία: 1) Περὶ βασικοῦ ἰστού. 2) Περὶ ἰσθμῶν δέρματος. 3) Περὶ στομικῶν ἰσθμῶν. 4) Βλαστικῶν ὀργάνων ἀνατομία. 5) Ἀνατομία ρίζης, στελέχους, φύλλου. 6) Εἶδη ἰσθμῶν. 7) Περὶ χημικῆς συνθέσεως τῶν φυτῶν. 8) Τροφὰ καὶ τῶν φυτῶν. 9) Χημικὰ μεταμορφώσεως ἐν τῷ φυτῷ. 10) Περὶ ἀξίτησεως. 11) Ἐπίδημις τοῦ φωτός καὶ τῆς θερμότητος ἐπὶ τῆς βλαστήσεως. 12) Κινησις πρωτοπλάσματος. 13) Κινησις κατὰ τὴν ἀξίτησιν. 14) Ἀσκήσεις ἐπὶ τοῦ μικροσκοπίου.

Γ') Ἐντομολογία [καθ.γ. Α. Γαζζέ]

1) Εἰδικὴ μελέτη τῶν ἐντόμων. 1) Βλαπτικὰ διὰ τὴν γεωργίαν ἔντομα. 3) Μίτρας καταπολεμήσεως τῶν βλαπτικῶν ἐντόμων. 4) Πολλαπλασιασμός καὶ ὑπερίστισις τῶν ὑφ'ἀλλήλων διὰ τὴν γεωργίαν ἔντομων.

Δ') Μεταλλοκομία. [καθ.γ. Ἰ. Χρηστάκης]

1) Γένη μέταστων. 2) Ὀργανισμός. 3) Κωμικά καὶ λοιπὰ ἔργα κρήσιμα ἐν τῷ μεταλλοκομίᾳ. 4) Προϊόντα. 5) Συγκομιδὴ. 6) Χρησιμοποίησις. 7) Ἀσθένεια. 8) Ἐχθροί.

Ε') Κηπουρικὴ [καθ.γ. Α. Γαζζέ]

Περὶ καλλιερθείας ἑλων τῶν λαχανικῶν καὶ περὶ τῶν δασθενῶν αὐτῶν.

Πρακτικὰ ἀσκήσεις ἐν τῷ κήπῳ τῆς Σχολῆς.

Βον Ἐξάμηνον

Α.) Εἰδικὴ Γεωργία [καθ.γ. Α. Γαζζέ]

1) Περὶ σιτηρῶν. 2) Γενικὴ χαρακτηρισ αὐτῶν. 3) Λεπτομερὴς μελέτη τῆς καλλιερθείας τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς, τῆς βρώμης, τοῦ ἄραβοσίτου, τοῦ σῦργου, τοῦ σιμητοῦ, τῆς ὀρύζης ἴητοι α) περὶ κλιματος, β) Περὶ τῆς φύσεως τοῦ ἔδαφους. γ) Περὶ τῶν διαφόρων παραλλαγῶν. δ) Περὶ τῶν λιπασμάτων καὶ ε) Περὶ τῆς θέσεως αὐτῶν ἐν τῇ ἀμοιροποιήσεσ κατὰ τὴν βλάστησιν. 7) Διάφοροι ἀσθένεια. 8) σπορῆ. 4) Παρασκευὴ τοῦ ἔδαφους. 5) Ἡ σπορά. 6) Περὶ ἀνοήσεως καὶ γονιμοποιήσεως. 9) Ἡ συγκομιδὴ. 10) Ἡ ἀπόθεσις. 11) Ἡ ἀποθήκευσις. 12) Περὶ ἀσπροειδῶν. 13) Καλλιέργεια φασολίου, ἑρβινίου, φακῆς κλπ. 14) Περὶ φυτῶν καλλιεργῶμένων διὰ τῆς ἑδωθιμους αὐτῶν ρίζας. 15) Περὶ βοημιχανικῶν φυτῶν ἴητοι περὶ βόμβικας, κανάβους, λίνου, σιπάρου κτλ.

Βιαιεντικὴ ἀσκήσεις [καθ.γ. Ἰ. Χρηστάκης]

Ἀσκήσεις κατ' ἑλὴν τὴν ἐποχὴν τῶν γεωργικῶν ἔργων εἰς τοὺς ἔργους τῆς Σχολῆς.

διά μοσχευμάτων, διά παραφυάδων, δι' ξηγοκιμάτων, διά πεταλωμένον κοριού και δι' άτριελιάς. 8) Περὶ σπορείων και περὶ φυτωρίων. 9) Ἐμβολιασμός τῆς ἐλαίας. 10) Ἐνοφθαλμιάς. 11) Ἀλλοιθίης ἔμβολιασμός. 12) Πλακτῆς ἔμβολιασμός. 13) Στεφανίτης ἔμβολιασμός. 14) Ἐγκεντριώδης ἀπόδξ. 15) Ἐγκεντριώδης διά βραχείας σχοιμῆς κτλ. 16) Περιποίησης φυτῶν ἐν τῷ σπορείῳ. 17) Περιποίησης φυτῶν ἐν τῷ φυτωρίῳ. 18) Μεταφύτευσις φυτῶν εἰς τὴν ὀριστικὴν τῶν ἑσῶν. 19) Διάφορα εἶδη κλαδέυματος. 20) Ἐποχὴ κλαδέυματος. 21) Παθολογία τῆς ἐλαίας. 22) Κατεργασία τοῦ ἑλαιοκάρπου. 23) Ἀσθένεια ἐλαίου. 24) Ἀσκήσεις πρακτικαί.

Ε') Ἀμπελοουργία [αεθγ. Α. Γαζῆς]

Κλίμα.—Ἐδαφός.—Ἐκθεσις και κλίσις τοῦ ἑδάφους. Περὶ πολλαπλασιασμοῦ τῆς ἀμπέλου, — διά σπόρου, — διά μοσχευμάτων, — διά καταβολῶν. — Διάφορα εἶδη ἔμβολιασμοῦ τῆς ἀμπέλου. — Περὶ σπορείων. — Περὶ φυτωρίων. — Περιποιήσεις ἐν τῷ σπορείῳ.—Περιποιήσεις ἐν τῷ φυτωρίῳ. — Μεταφύτευσις εἰς τὴν ὀριστικὴν τῶν ἑσῶν. — Περὶ ἀμεικτικῶν κλημάτων. — Περὶ πάχνης.—Περὶ χαλάζης. — Περὶ ἀμερικανικῶν κλημάτων. — Ἄπαντα τὰ βλαπτικὰ ἔντομα τῆς ἀμπέλου.—Παθολογία τῆς ἀμπέλου.

Περὶ νόστος.— Ὕδιον. — Ἄνθραξ ἢ φυματίωσις.—Χλωρωσις.— Ἄνθοβολία.—Ἐρίνωσις.— Λευκὴ σήμη.— Φυλλόειρα κτλ. Μέτρα προληπτικά. Μέτρα καταπολεμησέως. Κατεργασία τῆς διαφυγῆς. Τὰς διαφόρους ἀσθενείας τοῦ οἴνου. Τὴν θεραπείαν αὐτῶν. Πρακτικὰ ἀσκήσεις.

ΣΤ') Γεωργικὴ οἰκονομία [αεθγ. Ι. Χρηστάκης]

1) Γενικὰ περὶ γεωργικῆς οἰκονομίας. 2) Ὅρισμός. 3)

Β') Ζωοτεχνία [αεθγ. Ι. Χρηστάκης].

α') Στοιχεῖα ἀντινομίας τῶν ζῴων.

β') Στοιχεῖα φησιολογίας τῶν ζῴων.

γ') Γενικὴ ζωοτεχνία. 1) Περὶ κληρονομικότητος και ἀναπαυτῆς. 2) Ἐκλογὴ γενεάς. 3) Ἐκλογὴ ἐπιβητόρων. 4) Περὶ ὕγιεινῆς τῶν ζῴων. 5) Ζωοτεχνικαὶ ἐπιχειρήσεις. 6) Περὶ ἵππου. 7) Διάρθρωσις τῆς ἡλικίας τοῦ ἵππου. 8) Διάρθρωσις τῆς γενεῆς τοῦ ἵππου. 9) Ὀνοματολογία τοῦ ἵππου. 10) Ἐμπορικὴ ἀεία τοῦ ἵππου. 11) Ἀσθένεια τοῦ ἵππου. 12) Ἐπιδείξεις εἰς τοὺς σταύλους τῆς Σχολῆς.

Γ') Δοξολογία [αεθγ. Α. Γαζῆς].

1) Γενικὰ θεωρία. 2) Διευθετήσις ὄπμορφῶν κήπων. 3) Σύνθεσις και ὄριστὶ τοῦ φυτοῦ. 4) Ἀνατομία, ὄργανογραφία και φυσιολογία τοῦ φυτοῦ. 5) Πολλαπλασιασμός καρποφόρων δένδρων. 6) Καλλιέργεια μιγέας, δαιμασχηνίας, βερυκοκέας, ἀπόδξ, κερασίας κτλ. 7) Διάφορα σχήματα κλαδέυμάτων. 8) Ἐντομα και ζῶα βλαπτικὰ εἰς τὰ καρποφόρα δένδρα. 9) Ἐντομα ὑφέλιμα εἰς τὰ καρποφόρα δένδρα. 10) Ἀσθένειαι τῶν καρποφόρων δένδρων. 11) Κρυπτοζῶμακai, και φυσιολογικαὶ ἀσθένειαι. 12) Συλλογὴ καρπῶν. 13) Διατήρησις. 14) Ἐμπόριον.

Στοιχεῖα διαδονουτίας (ἐκδορικαὶ εἰς τὰ περίε δαστ)

Δ') Ἐλατοουργία και ἑλατονομία [αεθγ. Α. Γαζῆς].

1) Ἱστορία τῆς ἐλαίας. 2) Βοτανικὴ χαρακτηρισ. 3) Κλίμα. 4) Ἐδαφός. 5) Περὶ λιπασμοῦ τῆς ἐλαίας. 6) Περὶ πολλαπλασιασμοῦ τῆς ἐλαίας. 7) Πολλαπλασιασμός διά σπόρου,

Εισαγωγή. 4) 'Η γή. 5) ἔκτιμις κτημάτων. 6) Οικονομική βελτίσις κτημάτων. 7) Κεφάλαιον. 8) Πλουτοφόροι παράγοντες. 9) 'Η ἔρπασια. 10) Περὶ προσόντων ἔρπονώνων. 11) Τρόποι ἐμεταλλεύσεως τῶν κτημάτων. 12) 'Ἐμετάλλευσις τῶν κτημάτων διὰ διευθυντοῦ. 13) 'Ἐμετάλλευσις διὰ μεσούσεως. 14) Μορτή. 15) Γεωμόρον. 16) Περὶ κτήματος. 17) Εἰδικαὶ συνθήκαι. 18) Οικονομική ἔποσις τοῦ ζῆτημα. Τὰ γεωργικὰ ἔδαφια. 21) 'Ἐμπορικὴ αὐτῶν ἀξία. 22) 'Ἐκτίμισις κτημάτων, τῶν ἐξόντων καὶ προόντων (ἐσόδων). 23) Κινητήρια δυνάμεις τῆς ἔρπασιας. 24. Σχέσις ἡμερῶν ἔρπασιας καὶ ἀναπαύσεως. 25) Ποσότης τῆς ἡμερησίου ἔρπασιας. 26) 'Η δὴ τῶν χειρῶν ἔρπασια. [ἔρπασια].

Z') 'Αναλυτικὴ ζήτησις (καθ'ηγ. Α. Γαζζίς)

1) Ποιοτικὰ καὶ ποσοτικὰ ἀναλύσεις. 2) 'Αναλύσεις ἑδαφῶν καὶ διαφόρων γεωργικῶν προϊόντων ἴτοι γάλακτος, τυροῦ, βουτύρου, ἐλαίου, οἴνου κτλ.

Ιον 'Εξέμινον

A' Εἰδικὰ Γεωργία (καθ'ηγ. I. Χρηστάκης)

1) Καλλιέργεια οἴνου. 2) Εἰδικὴ μελέτη περὶ κτηνοῦ. 3) Σπόρα. 4. Καλλιουργικὰ φρονιδῆς καὶ περιποιήσεις. 5) Συγκομιδή. 6) 'Αποβλήσεις. 7) Περὶ τῶν διαφορῶν κρυπτογμικῶν ἀβητικῶν τοῦ κτηνοῦ. 14. 'Ο τοιμικὸς κτηνοὺς ἐν τῇ ἐμπορίῃ. 15) Περὶ χωρτοφόρων φυτῶν. 16) Περὶ φαστικῶν καὶ τεχνιτῶν λαμιωνῶν. 17) 'Ασκήσεις πρακτικῆς.

B') Γεωργικὴ ζήτησις. (καθ'ηγ. 'Α. Γαζζίς)

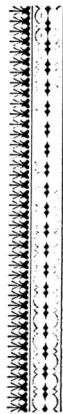
Τὰ κυριώτερα ἐκ τῆς γεωργικῆς χημείας. ἰδίως δὲ τὸ περὶ διατροφῆς τῶν ζώων κεφάλαιον.

Γ') Γαλακτοκομία, Τυροκομία, Πουτυροκομία. (καθ'ηγ. 'Α. Γαζζίς)

1) Σύνθεσις γάλακτος. 2, Μεταφορὰ γάλακτος. 3) Κατασκευὴ βουτύρου. 4) 'Αποκορύφωσις φυσικῆ. 5) 'Αποκορύφωσις μηχανικῆ. 6, Δασρὸς γάλακτος. 7) Πλύσις βουτύρου, ἀλάτισμα, διατήρησις, ἀπόποσις. 8) 'Ἐκτίμισις ἀξίας τοῦ γάλακτος. 9) Τυροκομία. 10) 'Η πιτύα. 11) Χρωματισμὸς τυροῦ, ἀλάτισμα, ζύμωσις. 12) 'Ασθένεια τυροῦ. 13) Διάφοροι τύποι τυριῶν. 14. Εἰδικαὶ κατασκευαί. 15) Πρακτικαὶ ἀσκήσεις.

Δ') Σηροσοφία. (καθ'ηγ. 'Α. Γαζζίς)

1) 'Ἐκλογή τοῦ σπόρου. 2) Μικροσκοπήσις τοῦ σπόρου. 3) Διαξέμανσις τοῦ σπόρου. 4) Περὶ ἔκκολαπτηρίου. 5) Περὶ θερμομέτρου. 6) Περὶ ὑγρομέτρου. 7) 'Ἐκλογή καταλλήλου μέρους διὰ Σηροτροφεῖον. 8) Περὶ ἀπολυμάνσεως τοῦ Σηροτροφεῖου. 9) Περὶ τῶν διαφορῶν ἔρπαλείων τοῦ Σηροτροφεῖου. 10) 'Ανοχημα σπόρου 11) Διατροφή τοῦ μεταξοσκώληκος. 12. 'Ηλικία μεταξοσκώληκος. ὕπνου αὐτοῦ. 13) Τὸ ἀράκιμα. 14) Θερμοκρασία τινὴν ὅποιον πρέπει νὰ διατηρῆται ἐν τῷ Σηροτροφεῖῳ. 15) Τὸ κλάδωμα. 16) Περὶ βομβοκίου. 17; 'Ἐμπορικὴ ἀξία βομβοκίου. 18) Περὶ τῶν ἀσθενειῶν τοῦ μεταξοσκώληκος. 19) Περὶ ἰκτερίου. 20) Περὶ περιπόδος. 21) Περὶ μαλακύνσεως καὶ λοιπῶν συνήθων ἀσθενειῶν. 22) Μικροσκοπικαὶ ἀσκήσεις. 23) Πρακτικαὶ ἀσκήσεις ἐν τῷ σηροτροφεῖῳ. 24) Καλλιέργεια τῆς μωμῆς.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΙΚΟΣΙΦΘΙΝΙΣΗΣ

1.— Οι μαθηταὶ τῆς Σχολῆς εἶνε πάντες ἑσπερικοὶ ἔχοντες ἡλικίαν ἀνω τῶν 16 ἐτῶν καὶ ἑθνοδιασμένοι μὲ ἑνδοεθνικὸν τουλάχιστον τῆς Ζ' τάξεως Ἀστικῆς.

2.— Προσερχόμενοι οἱ μαθηταὶ ὑφείλουν νὰ παρουσιάσῃσι πιστοποιητικὸν ἱατροῦ, ὅτι εἶνε ὑγιεῖς καὶ δὲν πάσχουσιν ἐκ τινος μεταδοτικοῦ νοσήματος.

3.— Ὁ θέλων νὰ φοιτήσῃ εἰς τὴν Γεωργικὴν Σχολὴν δέον προηγουμένως νὰ δηλώσῃ τοῦτο δι' αἰτήσεώς του εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Δράμας.

4.— Τὰ ἔτησι τροφεῖα καὶ διδάκτρα ἐκάστου μαθητοῦ ἀρρίζονται εἰς ὀκτὼ λίρας Τουρκίας διὰ τοῦς ἐκ τῶν μακεδονικῶν ἐπαρχιῶν προσερχομένους μαθητὰς καὶ εἰς δωδέκα (12) λίρας διὰ τοῦς ἐξ ἄλλων τῶν οἰκουμένου καθόνου ἐπαρχιῶν καταβάλλοντα δὲ ταῦτα εἰς δύο ὀδοσεῖς, ἅτιοι τὴν πρώτην, ἅμα τῇ ἐγγραφῇ, καὶ τὴν δεύτεραν κατὰ τῆς πρώτης ἡμέρας τοῦ ὁ ἐξαμήνου ἐπὶ ἀποδείξει ὑπογεγραμμένη ἐπὶ τοῦ Διευθυνσεως. Ἐκτὸς τῶν διδασκῶν καταθεθεὶ δ μαθητῆς ἀπαξ διὰ παντός δύο λίρας Τουρκίας διὰ τὰ πρόχειρα καὶ ἀναγκαῖα ἐργαλεῖα, ἅτινα ἀπερχόμενος τῆς Σχολῆς θὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ.

5.— Οἱ προσερχόμενοι μαθηταὶ μολὶς ἐγγραφῶσιν εἰς τὸ μαθητολόγιον τῆς Σχολῆς ὑπόκεινται εἰς

Ε') Γεωργικὴ Λογιστικὴ [καθ.γ. Ἰ. Χρηστάκης]

- 1) Καταστηχογραφία. 2) Μέθοδος ἐτησίων ἀπογραφῶν.
- 3) Ἀπλογραφία. 4) Στοιχεῖα διπλογραφίας.

ΣΤ') Παιδολογία τῶν φτωχῶν. [καθ.γ. Ἰ. Χρηστάκης]

- 1) Ἀσθένεια προσχόμενα ἐκ τοῦ ἐδάφους. 2) Ἀσθένεια προσχόμενα ἐκ τῆς κακῆς συνθέσεως τοῦ ἐδάφους.
- 3) Βλαπτικὰ ἀτμοσφαιρικὰ ἐπιδράσεις. 4) Πληγαί. 5) Περὶ παρασίτων [φανεροτάμων καὶ κρυπτοτάμων]. 6) Ἀσκησεις ἐπὶ μικροσκοπίῳ.

Ζ') Ζωοτεχνία. [καθ.γ. Ἰ. Χρηστάκης]

- 1) Περὶ βοῦς. 2) Ἡλικία. 3) Περὶ ἀροτήρων βοῶν.
 - 4) Περὶ παχύνσεως τῶν βοῶν. 5) Ἐμπορικὴ αἰτία βοῦς.
 - 6) Ἀγέλας. 7) Τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα τῆς καλῆς γαλοκτοπεργιωτοῦ ἀτελάδος. 8) Ἡλικία αὐτῆς. 9) Περὶ ἀναπαυτῆς. 10) Διάφοροι γενεαὶ τῶν βοῶν. 11) Ἀσθένεια βοῶν καὶ ἀτελάδων. 12) Περὶ αἰγῶν καὶ προβάτων. 13) Τὸ πρὸς ἔργων κεφάλαιον. 14) Ἀσθένεια τῶν πομνίων.
 - 15) Μικτεία διαφορῶν γενιῶν αἰγῶς καὶ προβάτου. 16) Περὶ χοιροτροφίας. 17) Διάτρησι χοίρου. 18) Πάχυνσις.
 - 19) Ἡλικία χοίρου. 20) Ἀσθένεια. 21) Διάφοροι γενεαὶ.
- Ἐν Κορυμίστῃ τῇ 10ῃ Μαΐου 1909.

Οἱ καθήκοντα
Ι. ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ
Α. ΓΑΖΗΣ

ρουσι μεθ' ἑαυτῶν τὰ ἀναγκαίουτα ἐνδύματα καὶ ἀσπέρουρα, ἐφέπλωμα καὶ στρωμινὴν, ἔν κιδότιον μετὰ κλειδιου, συνδονας καὶ τινα ἄλλα ἀπολύτως ἀναγκαῖα. Ἐξωτερικὴν δὲ θὰ φέρωσι πάντες στολὴν ὁμοίωμορον μετὰ διακριτικῶν σημείων τῆς Σχολῆς.

17.—Ἡ συντήρησις καὶ τὸ πλῆθισμον τῶν ἐνδυμάτων τῶν μαθητῶν, ἡ νοσηλεία καὶ τὰ φάρμακα γίνονται δωρεάν τῆς Σχολῆς. Ἰδιαιτεροὺς ἰατροὺς ἐπισκεπτεται τὴν Σχολὴν ὅχι καθ' ἑκάστην ἐβδομάδα ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ περισσοτέρας φορᾶς.

18.—Οἱ ἀσθενέστεροι ἀναγρῶνται εἰς ἰδιαιτεροὺς δωμάτιον, ἔνθα παρέχεται αὐτοῖς κατάλληλος περίποισις καὶ ἰδιαιτέρα τροφή κατὰ τὴν ὑπό τοῦ ἱατροῦ ὀριζομένην διαίταν.

14.—Ἐπὶ ταῖς ἑσπέραις τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα ὡς καὶ τοῦ τριακονθημέρου χρονικοῦ διαστήματος τῶν διακοπῶν τῶν μαθημάτων παρέχεται ἡ ἀδεία τοῖς βουλομένοις τῶν μαθητῶν κατ' αἰτίαν τῶν γονέων ἢ κηδεμόνων τῶν νὰ μεταδύωσιν εἰς τὰς πατρίδας τῶν διαμένοντες ἐκεῖ μέχρι τῆς ἐκ νέου ἐπαναλήψεως τῶν μαθημάτων.

15.—Πάντες ἐν γένει οἱ μαθηταὶ μηδενὸς ἐξαιρουμένου εἶνε ἴσοι ἀπέναντι τῶν νόμων τῆς Σχολῆς.

16.—Οἱ μαθητὰ πλῆρωσιν τὴν προσωπικαυαν ἀποζημίωσιν διὰ πῖσαν βλάβην ἢν ἴδωλον ἐπιφέρει εἰς ἐπιτάκῃ ἢ οὐλοῦποτε πρόγίματι τῆς Σχολῆς.

17.—Οὐδὲν μαθητῆ ἐπιτρέπεται ἡ ἐκ τῆς Σχολῆς ἐξόδος ἀνευ τῆς ἀδείας τοῦ κηδεμόνου. Ἐν ἀνάγκῃ κατ' αἰτίαν τῶν γονέων ἢ κηδεμόνων τῶν μαθητῶν παρέχεται ἀδεία, ἔάν ὁ διευθυντὴς κρίνη τοῦτο εὐλόγον.

τῶν κανονισμῶν αὐτῆς, ὄν ὠφείλουσι πάντες νὰ τηρῶσιν αὐστηρῶς καὶ σεβῶνται.

6.—Δι' ἑκάστον μαθητὴν ὀρίζεται θέσις ἐν τοῖς κοιτώσιν, ἀπαγορεύεται δὲ ρητῶς ἡ ἐναλλαξὲ ἀλλαγὴ αὐτῆς.

7.—Ἡ ἔγρησις τῶν μαθητῶν ἐκ τοῦ ἕντου τὴν προφανὴ γίνεται κατὰ τὴν ἐν τῷ ὄρωλογιῷ ὀρισμένην ὥραν ἕμια τῆ κροῦσι τοῦ κωδωνοῦ. Καθ' ἑκάστην πρωίαν μετὰ τὴν ἐκ τοῦ ἕντου ἔγρησιν τῶν μαθητῶν καταγίνονται ἐν τῷ μελετητηρίῳ, μετὰ τὴν ἑωθινήν τῶν προσευχῶν καὶ τὸ εὐλοῦμένον πρόγευμα εἰς τὴν μελέτην τῶν μαθημάτων ἀφορῶδως, αὐστηρῶς ἀναγορευομένου τοῦ ἐγγίσεσθαι ἀνευ λόγου ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν. Οἱ μὴ προσερχόμενοι ἐγκαίρως μαθηταὶ εἰς τὸ σπουδαστήριον τιμωροῦνται ἀναλόγως.

8 — Εἰς οὐδένα μαθητὴν ἐπιτρέπεται ἡ ἐν τῷ κοιτώσιν διαμονὴ κατὰ τὴν ἡμέραν· εἰμὴ ἐν ἀπολύτῳ ἀνάγκῃ καὶ ἀδείᾳ τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς.

9.—Τὴν ἕντερην ὥραν μεταδύωσιν οἱ μαθητὰ εἰς τὸν κοιτώνα ἀφορῶδως καὶ κοσμίως, ἔνθα μετὰ προηγουμένην προσευχὴν κατακλίνονται ἀναπαύσεως. Ἀπαγορεύονται αὐστηρῶς αἱ φωνασαίαι, αἱ συζητήσεις καὶ αἱ φλυαφαὶ ἐντός τῶν κοιτώνων.

10.—Ἐκάστην προσωπικαυαν, τὸ μελετητήριον, τὸ πρόγευμα καὶ τὰς παραδόσεις γίνεται διὰ τῆς κροῦσεως τοῦ κωδωνοῦ· μετὰ παρέλευσιν δὲ πέντε λεπτῶν τῆς ὥρας ὠφείλουσι πάντες νὰ προσέρχωνται μὴ ἐπιτρεπόμενου νὰ διαταραχθῇ ἡ ἡσυχία καὶ τάξις ἐκ τῆς βραδείας προσελευσεως τινος, ἵτις θὰ σημειῶται ὡς ἀπουσία.

11.—Οἱ μαθηταὶ ἐρχόμενοι εἰς τὴν σχολὴν φέρ-

18.—'Απαγορεύεται τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ βαρεία πονῆ τὸ ἀναστρέφειν καὶ συνδιαλέγεσθαι μετὰ τῶν ὑπερτέρων καὶ τὸ προμυθεύεσθαι δι' αὐτῶν, ὅ,τι διὰ ποτε ἀνευ τῆς ἀδείας τοῦ διευθυντοῦ. Αὐστηρῶς δὲ τιμωρεῖται τὸ κἀνισμία καὶ ἡ χρῆσις οἰκονομιατῶδων ποτῶν.

19.—Οἱ μαθητὰ δικαιοῦνται ν' ἀλλολογηφῶσι μόνον μετὰ τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων τῶν. Ἀναλαμβάνει δὲ ἡ διευθυνσις ν' ἀποστῆλῃ τὰς ἐπιστολάς τῶν μαθητῶν, πρὸς τοὺς οἰκείους αὐτῶν.

20.—'Απαγορεύεται αὐστηρῶς τοῖς μαθηταῖς νὰ κόπτεσιν ἐκ τοῦ κήπου, ὅ,τι ὅποτε λαθροφειγίας ἐνεκεν' ὅστις δὲ τῶν μαθητῶν φθοραθὴ κόπτεων ὑποδέλλεται εἰς πρόστιμον 20 γροσίων.

21.—'Ἡ τροφὴ τῶν μαθητῶν ἐν τῇ Σχολῇ εἶνε καθαρὰ, ἐκλεκτὴ καὶ ἀφθονος διδομένη τρις τῆς ἡμέρας ἢτοι τὸ πρόγευμα, τὸ γεῦμα καὶ τὸ δεῖπνον.

22.—'Ἡμέραι νηστίασμοι εἶνε ἡ Νηστεία τῶν Χριστουγέννων, τοῦ Πάσχα, τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὡς καὶ ἡ Τετάρτη καὶ Παρασκευὴ ἐκάστης ἐδοξιάδος.

23.—Τὸ σχολικὸν ἔτος ἄρχεται τὴν 15ην Ἰουλίου καὶ λήγει τὴν 15ην Ἀυγούστου τοῦ ἐπομένου ἔτους· διακοπὰ γίνονται κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων τοῦ Πάσχα καὶ ἀπὸ τῆς 15ης Ἀυγούστου μέχρι τῆς 15ης Ἰουλίου.

24.—'Ἡ θεωρητικὴ διδασκαλία ἄρχεται τὴν 15ην Ἰουλίου καὶ λήγει τὴν 1ην Ἀυγούστου. Ἀκολούθως ἐπὶ 15 ἡμέρας οἱ μαθητὰ προπαισκευάζονται διὰ τὰς ἐξετάσεις· γίνονται δὲ ἐξετάσεις γραμματικῆς λογιῆς καὶ πρακτικῆς.

25.—'Ἡ ἐφηρμοσμένη διδασκαλία ἄρχεται ἐπισημῶς ἀπὸ τῆς 15ης Ἰουλίου καὶ διαρκεῖ καθ' ὅλον τὸ σχολικὸν ἔτος. Δύνανται ὅστις ἴθιυτε τῶν μαθητῶν θέλωσι νὰ μείνῃ κατὰ τὸ διάστημα ἰῶν διακοπῶν καὶ νὰ παρακολοθήσῃ τὴν πρακτικὴν διδασκαλίαν χωρὶς νὰ πληρώσῃ τι.

26.—Ἄπαντες οἱ μαθητὰ ὀφείλουσι νὰ παρακολουθῶσι τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις καὶ εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται νὰ ἀπουρηθῇ αὐτῆς πρὶν ἢ ὁ διδόνσκων καθηγητὴς ἢ ὁ ἐργοδηγὸς δώσει τὸ σύνθημα.

27.—Κατὰ τὰς ὥρας τῶν ἐργατικῶν ἀσκήσεων ἀπαγορεύονται ρητῶς εἰς τοὺς μαθητὰς αἱ συζητήσεις.

28.—'Ἡ διαγωγὴ τῶν μαθητῶν ἐν τῷ ἐστιατορίῳ δεῶν νὰ εἶνε κοσμιωτάτη· ἀπαγορεύεται αὐστηρότατα ἡ εἰσοδος τῶν μαθητῶν ἐν τῷ μαγειρείῳ, ἢ ταῖς κατοικίαις τοῦ ὑπηρετικοῦ.

29.—Ἐλέγχος τῆς ἐπιμελείας καὶ ἐπιδόσεως ἐκάστου μαθητοῦ εἰς τὰ διδασκόμενα καὶ βαθμολογία εἰς τὴν διαγωγὴν αὐτῶν τηρεῖται αὐστηρῶς παρ' ἐκάστου μαθητοῦ.

30.—Μαθητὴς εἰς δύο ἐξάμνη μόνον ἀπρόβιδωτος καὶ μὴ παρῶν ἐπιπέδος προκοπῆς, ἢ χαλαίων εἰς τὰ ἄρθρα καὶ ἐπανηληθημένως νοουηθεῖς καὶ μείνας ἀδύσφοτος, ἀποβάλλεται τῆς σχολῆς.

31.—Αἱ χεῖρες ἐπιστημονικῶν καὶ παιδείων λόγων ἐκδρομαὶ ἐπὶ τοῦ γεγονικοῦ Παγγαίου ὄρους εἶναι ὑποχρεωτικαὶ δι' ἅπαντας τοὺς μαθητὰς.

32.—Οἱ μαθητὰ ἀποφοιτῶντες τῆς Σχολῆς λαμβάνουσι δίπλωμα ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν Καθηγητῶν, ἐμφηγησμένων τῇ τῆς Σχολῆς σφραγίδι καὶ ἐπι-

κεκυρωμένον ὑπὸ τῆς Μητροπόλεως Δράμας. Δι' αὐτοῦ δὲ θὰ διηλωθῶσι ὅτι κέκτανται τὴν ἱκανότητα πρὸς ἀνωτέρας γεωργικὰς ἐπιστημονικὰς σπουδὰς, πρὸς ἐπιστάσαν καὶ διεύθυνσιν γεωργικῶν ἐπαύλεων καὶ πρὸς διδασκαλίαν τῶν πρώτων καὶ ἀπαραιτήτων στοιχείων γεωργικῶν γνώσεων θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν ἐν τοῖς καθ' ἑμῶς Σχολείοις, ὅσοι γὰρ, ὡς μετ' ἐλπίδων χρῆστων προσδοκώμεν, λίαν ταχέως τὸ ἡμέτερον ἔθνος στρέψῃ τὴν ἐαυτοῦ προσοχὴν καὶ ἐπὶ τὴν πρακτικωτέραν καὶ συμφώνως ταῖς ἐπιτακτικαῖς ἀνάγκαις τοῦ ἡμετέρου γεωργικοῦ ὡς τὰ πολλὰ πληθυσμοῦ παιδεύσιν.

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας. ἐν μνημ. Μαΐου τοῦ 1909.

Ἰδιαιτέρον τμήμα καθαρῶς πρακτικῶν ἀσκήσεων ἰδρυθήσεται ἐν τῇ Σχολῇ διὰ τοῦς μὴ εὐμορφίσαντας νὰ τύχῃσι καὶ αὐτῆς τῆς πρωτοβαθμίου ἀστικῆς παιδείας. Ἐν τῷ τμήματι τούτῳ ἔσονται δεκτοὶ ἀδικοκρίτους ἀνοῦ τῶν 16 ἐτῶν ἡλικίας νέοι καὶ ἐξ αὐτῶν ἔτι τῶν μόνων Νευπαιγογεία ἢ διτάρξια καὶ τριτάρξια πρωτοβάθμια Σχολεῖα συντηρουσῶν μικρῶν Κοινοτήτων. Ἰδιαιτέρα διατάξεις θέλουσι κανονισθῆ τῆς λεπτομερείας τοῦ πρακτικοῦ τῆς Σχολῆς τμήματος, τοῦ ὅσον ἀπαραιτήτου διὰ τὴν εὐδόκιμον τῆς Σχολῆς σταδιοδρομίαν.